

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Ss. Martyrvm Crvciatibvs Antonii Gallonii Rom. Congregationis Oratorii Presbyteri Liber

Gallonio, Antonio

Romae, 1594

De Equuleo martyrij instrumento, atque de quamplurimis vinculorum generibus. Cap. Tertivm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10704

*De Equuleo martyrij instrumento, atque de quamplurimis
vinculorum generibus.*

CAP. TERTIVM.

MEminerunt de equuleo torquendi instrumento cum Cice- *De equuleo.*
ro, tum alij multi: Cicero pro Deiotaro, & pro Milone,
7. item in Verrem, & Philip. 11. in Antonium: alij vero, vt
Valerius Maximus lib. 3. cap. 3. Quintilianus declamatione vl-
tima, Seneca lib. 3. de ira cap. 3. & 19. & epistol. 66. & 67. Am-
mianus Marcellinus lib. 14. 16. & 18. & res gestæ martyrum
fere innumeræ, speciatim Crescentiani a Surio sub inscriptione
B. Marcelli Papæ relatæ tom. 1. Dorotheæ virginis ab eodem
tom. similiter 1. & a veteribus nostræ bibliothecæ manuscriptis,
Concordij martyris a Mombrizio tom. 1. & a prædicto Surio
tomo pariter 1. Pontiani a Petro catalog. lib. 2. cap. 102. A-
gathæ a Surio tom. 2. & a veteribus manuscriptis cum nostræ
bibliothecæ, tum aliorum; Acta itē Eulaliæ virginis a nobis in hi-
storia nostra Sanctarum virginum externarum recitata; similiter
Nestorij a Surio tom. 1. & a Petro lib. 3. cap. 152. Felicis & For-
tunati ab eodem Petro catalog. lib. 4. cap. 83. Antoninæ a Ro-
mano Martyrologio pridie Idus Iunij, Felicolæ virginis a no-
bis in nostra Sanctarum virginum Romanarum historia, Procef-
si & Martiniani a Mombrizio tom. 2. Ianuarij & Paulæ a Petro
lib. 5. cap. 85. Gundenæ virginis a Martyrologijs 14. Kal. Au-
gusti, & a Petro lib. 6. cap. 112. Iustæ & Rufinæ virginum a Pe-
tro vicissim lib. prædicto cap. 117. Secundiani, Marcelliani, &
Veriani a Mombrizio tom. 2. & a Petro lib. 7. cap. 41. Reginæ
virginis a Mombrizio etiam tom. superius citato, Eusebij & So-
ciorum a veteribus nostris manuscriptis, & a Mombrizio tom. 1.
& a Petro catalog. lib. 7. cap. 111. Genesij a codicibus tam no-
stræ bibliothecæ manu exaratis, quam aliorum, insuper a Su-
rio tom. 5. a Mombrizio tom. 1. & a Petro lib. 7. cap. 110. Fau-
sti, eiusque sociorum a Martyrologijs quibusdam, & ab auctore
Theauri concionatorum par. 2. Vincentij nobilissimi martyris
a veteribus

a veteribus nostris manuscriptis, atque aliorum, Alexandri Episcopi a Petro catalog. lib. 8. cap. 102. & a Romano Martyrologio 11. Kal. Octobris, Theodori militis a non excusis bibliothecæ nostræ libris, atque a Martyrologijs quinto Non. Nouembris; Maximi diaconi a Petro lib. 9. cap. 85. Bassi Episcopi ab eodem lib. 1. cap. 30. & ad extremum Marini a Mombratio tom. 2. & aliorum vtriusque sexus innumerabilium.

Ad hæc, præter auctores, Actaq. nuper citata, faciunt quoque de equuleo mentionem S. Cyprianus in epistola ad Donatum 2. & lib. de laude martyrij, & sermone de lapsis, S. Hieronymus epistola ad Innoc. 49. B. Augustinus epist. 59. ad Marcellin. Euseb. lib. 8. cap. 11. Isidor. lib. 6. etymolog. cap. vlt. Prudentius in suis hymnis sæpissime, & quidam recentiores magis diffuse, vt Sigonius lib. 3. de Iudicijs cap. 18. Iacobus Pamelius in Cyprianū in illa verba quæ in sermone de lapsis leguntur; Nunc equuleus extenderet, nunc vngula, &c.] & alij. Cōueniunt isti, fuisse equuleum torquendi instrumentum institutum olim ad exprimendam e noxijs conscijsve veritatem. sic Cicero pro Deiotaro, vbi ait: Cum, more maiorum, de seruo in dominum ne tormentis quidem quæri liceat; in qua quæstione dolor veram vocem elicere possit etiam ab inuito; extortus est seruus, qui quem in equuleo appellare non posset, eum accuset solutus.] & pro Milone: Sed quæstiones, vt vrgent Milonem, quibusnam de seruis?] item: Facti in equuleo quæstio est, iuris in iudicio.] & Tuscul. 5. ac lib. 4. de finibus bon. & mal. & Valerius Maximus lib. 3. cap. 3. externorum 2. de Zenone Eleazate, & 3. de Zenone altero, & 5. de Theodoro Syracusano, & lib. 8. cap. 4. de M. Agrij seruo, de Alexandro seruo Fannij, & demum de Philippo Fuluij Flacci. Idem affirmare videtur Ammianus Marcellinus lib. 18. dum ait: Quamquam incuruus sub equuleo staret, pertinaci tamen negabat instantia.]

Translatus est inde equuleus ad cruciandos homines, & acerbioris supplicio afficiendos: quod in Christianis martyribus patuit; quamobrem crebra eius in rebus gestis ipsorum his verbis fit mentio: Equuleo tortus, Equuleo cruciatus, In equuleo suspensus, In equuleum leuatus, In equuleum actus, & consimilia. In
hoc

hoc igitur, quod hucusque diximus, nempe fuisse equuleum tormenti genus, quo ad extorquendam de reis veritatem utebantur antiqui, non differunt inter se scriptores, sed in eius dumtaxat perfecta definitione ac forma explicanda. Quidam enim, ardentem fuisse laminam, scriptum reliquerunt. Quidam alij, tormenti genus, quo vinctis superne manibus, & appensis vtrique pedi grauissimis ponderibus, pendens homo immaniter torquebatur. Alij vero, vt Sigonius, & religiosi quidam eum secuti, catasta ligneam cochleatam ad intendendum & remittendum aptam, atque ad torquendos homines, vt facti veritas eliceretur, institutam.

Sententia de equuleo diuerse.

Alia opinio.

Sigonij sententia de equuleo.

Ceterum (inquit) tormenti genus erat huiusmodi: Vbi catasta huic brachia pedesq. eius, qui torquendus erat, neruis quibusdam, qui fidiculæ dicebantur, alligauerant; tum catasta intenta, atque in altum erecta, vt ex ea, quasi ex cruce quadam, miser ille penderet, primum compagem ipsam ossium diuellebant, deinde candentes laminas eiusdem corpori admouebant; tum bisulcis vngulis ferreis latera excarnificantes, doloris acerbiter augebant.] hæc eruditissimus Sigonius.

Alij postremo, machinam ligneam fuisse ad equi similitudinem (veluti infra diffuse explicabitur) fabricatam, cum duabus striatis rotulis in extremis excauatisq. eius partibus positis, quæ quidem per axiculos ductorijs funiculis traiectis versabantur; vnde fiebat, vt rei illis alligati varie excruciantur, atque distenderentur. Fuit huius opinionis P. Thomas Bozius nostræ Congregationis sacerdos, in historia, quam de sanctis martyribus Papiæ & Mauro descripsit, nondum excusa. Hæc itaque sunt de equuleo scriptorum sententiæ, quarum quæ veræ, quæve falsæ sint, si studiose diligenterq. inspiciantur, apparebit.

Vltima opinio de equuleo.

Iam vero si primam spectemus, ceteris sine dubio minus veram esse iudicabimus: qui enim fieri potest, vt equuleum ardentem laminam credamus, cum in omnibus fere martyrum rebus gestis, & in nonnullis antiquorum auctorum libris scriptum reperitur, cruciandos homines in equuleo leuatos, laminis fuisse ardentibus combustos? Deinde si ad alteram & tertiam animum referamus, apertum fortasse perspicuumq. nobis nullo labore fiet,

Prima sententia de equuleo reprobatum.

Alteram, & tertiam opinio examinatum.

G

& impro-

& improbables eas esse, & a veritate alienas. Etenim quonam pacto poterunt ea, quæ de equuleo maiores litteris consignarunt, illis descriptionibus accommodari? quod quidem tunc vel maxime non posse constabit, cum opinionem extremo loco relata, quam veram putamus, rationibus comprobabimus. Est autem ea (vt ex supradictis patet) huiusmodi:

Sententia nostra de equuleo explicatur.

Equuleus apud veteres machina fuit lignea ad veri equi similitudinem fabricata, cum duabus striatis rotulis in extremis excavatisq. eius partibus inditis, quæ, cum erat aliquis in ea torquendus, per axiculos ductorijis funiculis traiectis, versabantur: quocirca fiebat, vt illis alligatus varie excrucietur, atque distenderetur.

Vt autè clarius & dilucidius, quæ paulo ante & quæ proxime de equuleo diximus, percipiantur; sciri conuenit, consueuisse veteres hoc modo equuleum construere. Præparabant initio operis faciendi stipitem rectum, longitudinis latitudinisve conuenientis: in cuius extremis partibus, ipsorum industria aliquantulum excavatis, duas striatas rotulas, quæ per axiculos verti possent, indebant: tum deinde, vt ex omni parte eleuatus remaneret e terra, defumebant quatuor ligna eo paulo arctiora, atque minora, quæ deinceps clavis ferreis non longe ab vltimis stipitis partibus affigentes, fabricabant machinam quatuor quasi pedibus veri equi instar insistentem. Quo peracto, si quis ibi equuleo torquendus aderat, in ipsum, vi cruribus deuaticatis, conieciatur. Post hæc tortores funiculos aliquos fumentes, illorum altero cruciandi pedes, altero manus post tergum reiectas atque distortas vinciebant. Tunc rotulis, siue orbiculis funiculos prædictos immittentes, & ad machinulam aliquam equulei pedibus affixam, succulæ (vt nobis probatur) similem, eosdem referentes, efficiebant, brachiorum ductu machinulam versantes, vt funiculi circa eam se inuoluentes, extenderentur; & deinceps, vt illis alligatus, dorso super equuleum, & facie ad cælum versa, pariter extenderetur. Verum cum iterum ac sæpius in machinula vertenda defatigari non desisterent, & ex hoc singula iam vincti membra, cunctis compagibus resolutis, essent distracta, longo temporis spatio vel sic eum permanere sinebant.

bant; vel, Iudice annente, funiculos relaxantes, incuruum ac pendulum sub equuleo cadere, non sine maximo dolore faciebant. Quamobrem arbitratus tunc Iudex amplam condemnandi, aut absoluedi eum se nactum esse occasionem, de actis eius acerrime inquirere ac cognoscere prosequabatur. Quod si rei constantia spem ipsius fefellisset atque superasset, iubebat continuo igneas laminas, lampades, aut tædas ardentis afferri, vel etiam vngulas, vncos, & consimilia, & his vel horum saltem altero eius latera, ceterasq. corporis partes aduri, atque excarnificari, vt sic noui doloris acerbitas quæreret veritatem. Atque hæc de equulei forma & vsu. Reliquum est modo, omnia & singula quæ de ipso explicauimus, rationibus, veterumq. monumentis confirmare.

Ac primum, machinam fuisse ligneam ad veri equi similitudinem fabricatam, aperte ostendit nominis equulei interpretatio: equuleus enim pullum equinum, id est, equum recenter natum, significat. Præterea inueniuntur in hunc vsque diem quædam scamnorum genera eleuata paulisper e terra, quatuor lignis, quasi quatuor pedibus sustentata; quæ hoc nomine vocantur, vt sunt quæ vulgo, *caualletti*, dicuntur. Potest insuper demonstrari hoc idem ex descriptionibus & effectibus eidemet equuleo ab antiquis scriptoribus attributis: vnde Cicero Tusculan. quæst. lib. 5. volens innuere sic in ipso poni reos consueuisse, vt in vero animatoq. equo immitti quis solet, dixit, de equuleo instrumento torquendi loquens: In equuleum conijciuntur.] & paucis interpositis versibus: Veluti iste in equuleum impositus.] & post: Conantem ire in equuleum, &c.] Ex his locis doctissimus Pamelius in Cyprianum collegit, fuisse equuleum, de quo hic agitur, ab equi similitudine appellatum: siquidem ait: Equuleum accipit Cicero lib. 5. Tuscul. quæst. pro tormenti genere in formam equi, in quem cõijciebantur rei.] hæc ille. Præterea hoc idẽ clarior significauit Pomponius poeta a Nonio Marcello relatus, his verbis: Et vbi insiliui (quod proprium est illorum qui in equos ascendunt) in cochleatum equuleum, ibi tollutim tortor.] perinde ac si diceret, Postquam ascendi in equuleum rotulas striatas habentem, inibi tollutim tortor, id est (vt Nonius Marcellus

*Equuleus erat
veri equi mltæ
fabricatus.*

docet) volubiler torqueor; quod quidem ratione rotularum in eo inditarum fiebat. Ad hæc, legimus sapissime in martyrum passionibus, speciatim in illa sanctorum Abundij & Abundantij, quam in veteribus nostræ bibliothecæ manuscriptis codicibus habemus, fuisse Christianos in equuleo leuatos, vt in eo torqueantur. signum est ergo satis euidens, fuisse equuleum (vt declarauimus supra) machinam ligneam equo similem, & non alio modo constructam.

Postremo huic sententiæ proxime accedere videntur S. Hieronymus ad Innoc. epist. 49. & Seneca: quorum ille, equuleo tortos, scribit, oculos in cælum conuersos tenuisse: hic, in eo toto corpore prostratos iacuisse: nâque ait B. Hieronymus: Cum equuleus corpus extenderet, oculis, quos tantum tortor alligare non poterat, suspexit ad cælum.] Seneca autem: Hoc nobis (inquit) persuadere conaris, nihil interesse, vtrum aliquis in gaudio sit, an in equuleo iaceat.] Si igitur in equuleo rei & iacebant, & ad cælum suspiciebant; probabilius est, instar equi cum fabricatum fuisse, quam aliter.

Dicet fortasse quispiam, prædicta Senecæ verba non ita se habere, vt diximus: nam Muretus in suis ad prænotatam epistolam notis, vbi, iaceat, ipsi scripsimus, ille, taceat, correxit: vnde inquit: In equuleo taceat: non iudicet conscios: nihil eorum prodatur, propter quæ torqueatur. Melius haud dubie, quâ, vt in alijs, iaceat.] Sed cum id nulla prorsus asserat ratione, legendum esse credimus, iaceat, & non, taceat: etenim non solum eiusmodi lectio antecedentibus auctoris verbis est congruentior, sed cunctis etiam Senecæ codicibus, quos vidimus, quorum aliqui peruetusti erant, conformior; siquidem in illis, iaceat, semper legimus, & numquam, vt Mureto placuit, taceat. Et de hac prima definitionis equulei parte satis.

Confutatur Muretus.

In equuleo erant rotule quedam.

Martyr es in equuleo brachijs post terga distortis extenlebatur.

Ceterum fuisse in eadem equulei machina rotulas aliquas striatas, ex veteris poetæ Pomponij prænotato versu elicitur, vt ex nuper dictis explicatisq. patet.

Quod autem rei in equuleo leuati, brachijs post terga distortis, pedibusq. eidem equuleo funiculis alligatis, & ijs machinulis quibusdam relatis, distenderentur, atque discerperentur:

hoc,

hoc, inquam, ex multis locis cognosci potest: & primum ex Eusebij historiae libro 8. cap. 11. vbi hæc verba leguntur: Quidam enim primū manibus a tergo colligatis ligno appensi, & machinis quibusdam membra eorum vniuersa distēta, distracta q. &c.] Porro esse hæc de equuleo intelligenda, ea quæ continuo subsequuntur verba, non obscure indicare videntur; sunt enim huiusmodi: Deinde a tortoribus ex mādato magistratum per totum corpus grauitèr diuexati, & non quemadmodum cum homicidis agi solet, latera solum, sed venter, tibiæ, & genæ flagris ferreis cæsæ, seu (vt alij textus habent) vngulis.] hæc ille. Deinde confirmare hoc idem quoque possumus ex B. Hieronymi epistola ad Innocentium 49. siquidem hæc in illa conscripta habentur: At vero mulier sexu fortior suo, cum equuleus corpus extenderet, & sordidas foetore carceris manus post tergum vincula cohiberent, oculis, &c.] Præterea idem similiter ex Prudentio in B. Vincentij martyris hymno, in quo ita Tyrannus tortoribus imperat:

Vinctum retortis brachijs

Sursum ac deorsum extendite,

Compago donec ossium

Diuisa membratim crepet.]

Et in hymno S. Romani, vbi inuictus martyr ita ex equuleo loquitur:

Miserum putatis, quod retortis pendeo

Extensus vlnis, quod reuelluntur pedes,

Compago neruis quod sonat crepantibus.]

Ex his itaque plane (vt nobis videtur) apparet, fuisse reos pedibus, distortisq. brachijs equulei funiculis vinctos, & quibusdam machinulis, ad quas hi funiculi referebantur, a tortoribus volutatis, articulatim conscissos, atque dissectos.

Has autem machinulas fuisse in equuleo, præter id quod ex Eusebio asseruimus, posset etiam fortasse confirmari ex his, quæ habet Vitruuius lib. 10. cap. 2. 3. & 4. tractans de trochlearum vsu, atque de alijs tractorijs machinis, vt de ergata, & succulis: docet enim, ductarium funem per trochleam, quã nonnulli etiam rhecamum dicunt, traiectum, debere postremo, vt onera per

Quomodo martyres in equuleo positi penderent, declarabitur in fra.

Machinule quædam erant equuleo affixæ.

Rhacamus quid sit.

ipsum

ipsum subleuari, vel dimoueri queant, ad aliquam machinam referri.

Faciebant, qui in equuleo extendebantur, toto corpore in eo prostrati, vultu ad cæli verso.

Crines quædoque SS. mulierum in equuleo excruciarum, augendi doloris causa, ad eius stipitem vinciebantur.

Quomodo rei incuruatis corporibus sub equuleo caderent.

Funiculi in equuleo non laxabatur remittendi doloris causa.

Iacuisse autem reos toto corpore in equuleo prostratos, vultuq. ad cælum verso, dum funiculi intendebantur, indicant, & quidem non obscure, ea quæ paulo superius ex epist. S. Hieronymi ad Innoc. 49. & Senecæ 66. retulimus. Vnum tamen aduertes (vt ex B. Hieronymi citata epistola monemur) solitos nonnumquam fuisse carnifices, crines mulierum in equuleo torquendarum, augendi doloris studio, ad eius stipitem alligare: nec mirum; quia dum a tortoribus laxabatur funiculi, sub equuleum (veluti paulo infra ex Ammiano demonstrabitur) incuruato corpore cadebant: quocirca earum capillos, quod summi immensique animi & corporis cruciatus erat, euelli quodammodo atque extirpari oportebat.

Quod autem funiculis, qui extensi erant, laxatis, rei incuruatis corporibus sub equulei machinam caderent, testatur (vt alios omittamus) Ammianus Marcellinus lib. 16. Innocentes (dicens) tortoribus exposuit multos, & sub equuleo cepit incuruos.] & lib. 18. Quamquam incuruus sub equuleo staret, pertinaci negabat instantia.] quibus verbis, illisq. præcipue, quæ lib. 18. leguntur, significauit auctor, augendi doloris gratia laxatos fuisse funiculos, & non (vt Sigonio, eumq. sequentibus placuit) eiusdem remittendi causa: arbitratus est quippe vir iste lib. 3. de iudicijs cap. 18. consueuisse veteres, remittendi doloris studio, funiculos, quibus in equuleo reorum corpora erant extensa, relaxare. vnde inquit: Vt autem incitandi doloris causa equuleus aut fidiculæ tendebantur, sic eiusdem remittendi eadem laxabantur.] confirmat hanc sententiam maiorum auctoritate, inquit: Quocirca Valerius de patientia, nempe lib. 3. cap. 3. ita scriptum reliquit: Zeno cum a Nearcho Tyranno torqueretur, esse dixit, quod secreto audire eum maxime expediret: laxatoq. equuleo, aurem eius morso corripuit, atque abscidit. Et paulo post in Theodoro quoque (ait) viro grauissimo: Hieronymus Tyrannus tortorum manus frustra fatigauit: rupit enim verbera, fidiculas laxauit, soluit equuleum, laminasq. extinxit prius, quam efficeret, vt tyrannici odij conscios indicaret.

Et

Et Quintilianus declam. vltima, ita : An quæstionem illam fuisse credis, qualis vernilibus corporibus adhibetur ? ideo enim equuleum mouebam artifex senex, tenebam fidiculas ratione sæuitiæ, vt leniter sedibus suis remota compago per singulos artus membra luxaret.] Ex quibus verbis (subiungit idem auctor) qui in laxando equuleo leniter fidiculas remisisset, eum aliqua ex parte doloris acerbitati consuluisse apparet.] hætenus ille ; cuius quidem rationes, si diligenter considerentur, eas non solum (pace ipsius dixerim) falsa quædam continere patebit, sed insuper nihil omnino concludere, manifestum fiet.

Continent primo quædam, quæ a veritate remota creduntur, nempe, fidiculas fuisse funiculos illos, quibus rei equuleo alligabantur : siquidem (vt paulo inferius demonstrabimus) erant apud veteres fidiculæ idem quod vngulæ, & hæ idem prorsus quod illæ. Nec etiam concludunt : nam tamen concederemus fidiculas fuisse funiculos, quibus rei vinciebantur ; non idcirco consequeretur eius argumenta firma validaq. esse : namque ipsa nec nobis aliqua ex parte obesse possunt, nec his qui contra sentiunt prodesse : non enim illis verbis, quibus ea fundantur, voluit Valerius Maximus indicare, funiculis relaxatis, doloris acerbitati consultum fuisse, sed potius virorum quorundam externorum inuictum animi robur, atque constantiam ; quippe ait : Cum Zeno a Nearcho Tyranno, de cuius nece consilium inierat, torqueretur, supplicij pariter, atque indicandorum gratia consciorum, doloris victor, sed vltionis cupidus, esse dixit, prædicto scilicet Nearcho, quod secreto audire eum admodum expediret : laxatoq. equuleo, posteaquam infidijs opportunum tempus animaduertit, aurem eius morso corripuit, nec ante dimisit, quam & ipse vita, & ille corporis parte priuaretur.] Ex his profecto verbis non colligitur laxatum fuisse equuleum remittendi doloris studio, sed ideo, vt Zeno, qui in eo torquebatur, posset Nearcho Tyranno, his, qui aderant, non audientibus, aperire secretum quoddam, sicuti ipse simulabat, illi maxime vtile ac necessarium. Non ergo Sigonius sententiam suam firmiter, vt sibi persuasit, demonstrat.

*Rationes Sigonij
diluuntur.*

Aduertere hic velimus lectorem, laxari funiculos (vt verba
Valerij

Valerij Maximi iam iam recitata indicant) indicio fuisse, equuleum, sicuti initio capitis asseruimus, e terra aliquantulum ex omni eius parte eleuatum extitisse. Vnde nullo pacto nobis admirationem mouere Prudentius debet, si in S. Romani martyris hymno eundem Christi militem ex equuleo, quasi ex alto quodam ligno pependisset, ita vociferantem inducat:

*Audite cuncti: clamo longe, ac pradico,
Emitto vocem de catasta celsior.]*

Nam equuleus (vt ex verbis Valerij modo adductis ostendimus) erat cōuenienter subleuatus & altus. Iam vero ad rem nostram reuertentes, putamus nec alteram Valerij auctoritatem vllō modo Sigonio fauere posse; in illa enim huiusmodi verba, & quidem figurata habentur: In Theodoro quoque viro grauissimo Hieronymus Tyrannus tortorum manus frustra fatigauit. Rupit enim verbera, laxauit fidiculas, soluit equuleum, laminas extinxit prius, quam efficeret, vt tyrannidij conscios indicaret.] hucusque Valerius Maximus. Sed quid cōtra nostram sententiam ex his infertur? certe nihil: innunt ea dumtaxat, maximam fuisse in cruciatibus perferendis Theodori constantiam; siquidem rupit verbera, id est, flagella, quibus verberabatur; laxauit fidiculas, hoc est, vngulas disiunxit, quippe quæ (vt cap. 5. explicabimus) forcipes ferrei erant. soluit equuleum, id est, funiculos, quibus ligatus erat, dirupit: laminas extinxit, &c. Spectentur, quæso, paululum attento animo singula verba, & sic rem se habere constabit, atque insuper nihil contra nos ea pugnare apparebit. Idē quoque eueniet, si Quintiliani verba, quæ ad suam sententiam confirmandam Sigonius adduxit, considerentur, quippe hoc modo se habent: An tu quæstionem illam fuisse credis, qualis vernilibus corporibus adhibetur? ideo enim equuleum mouebam artifex senex, tenebam fidiculas ratione sæuitiæ, vt leniter sedibus suis remota compago per singulos artus membra luxaret.] Et quid hæc significant? significant profecto quemdā, qui in equuleo torquebatur, leniter in eo remisseq. extēsum fuisse, vt sic leniter remisseq. pariter discerperetur: quare nihil omnino prædictæ tum Valerij, tū Quintiliani auctoritates in nostram sententiam efficiunt. Et hæc quidem hæctenus.

Fidicula

Fidicula quid essent apud veteres.

Sigonius loco nuper citato in ea fuit opinione, vt crediderit fidiculas, de quibus hic quærimus, fuisse vincula neruea, quibus reorum membra equuleo adhærebant; sicq. noxios fidiculis torqueri, idem esse, ac eosdem fidiculis equuleo alligatos intendendo, eorumdem singulas ossium commissurâs summo cum dolore distrahere. In hâc quoque sententiâ scripsisse videtur Val- la lib. 1. dum ait, fidiculas esse instrumentum ex duobus obli- quatis lignis compactum, ita dictum vel ab extorquenda fide, vel a nerueis funibus, quibus torquendi alligantur. sic ille. Sed si ea, quæ de hismet fidiculis in Notis ad Romanum Martyrolo- giû * conscripta, atque firmissimis argumentis sunt comprobata, attento animo intuebimur, errasse prædictos scriptores sine du- bitatione vlla intelligemus. Ceterum vt benigno lectori magis magisq. satisfaciamus, ea omnia hic recitare nobis placuit. Sunt autem huius generis:

* XI. Kal. Febr.

Fidiculæ quidnam fuerint, exacte S. Isidorus demonstravit etymolog. lib. 5. cap. vlt. dicens eas esse vngulas ferreas, qui- bus damnati discruciabantur: quocirca, inquit, vngulæ dictæ, quod effodiant; hæ & fidiculæ, quia ijs rei in equuleo torquen- tur, vt fides inueniatur.] hæc Isidorus. Cum itaque fidiculis, æque ac vngulis, latera hominis in equuleo extensi finderentur, easdem vngulas ea de causa fidiculas appellatas esse, nobis par est credere, quod nimirum reorum latera & ipsa finderent, sicq. a findendo fidiculas nuncupatas esse, quasi findiculas; vel a fo- dicando, quia nempe reorum latera illis fodicarentur; nomina- tasq. esse fidiculas, quasi fodiculas: nam fodicare latera fidiculis, vsurpatum apparet ab Ammiano, sicuti paucis interpositis ver- sibus patefaciemus.

Vngulæ cur fidi- cule dictæ.

His primum assentitur Prudentius in hymno S. Romani mar- tyris, cum quas vocauit fidiculas, easdem vngulas dicat. sunt enim apud eum hæc verba Asclepiadis Iudicis:

Vertat ictum carnifex

In os loquentis, inq. maxillas manum,

H

Sulcosq.

*Sulcosq. acutos, & fidiculas transferat,
Verbositatis ut rumpatur locus.]*

Per fidiculas Aselepiadem intellexisse vngulas, quæ statim auctor subiungit, aperiunt his verbis:

Implet iubentis dicta licitor improbus,

Charaxat ambas vngulis scribentibus

Genas, cruentis, & secat faciem rotis:

Hirsuta barbis soluitur carptim cutis,

Et mentum adusque vultus omnis scinditur.]

Hæc Prudentius. Eodem pariter sensu accipiuntur fidiculæ l. Decuriones. C. de quæst. siquidem fidiculis exercuari, vocat ibidem Imperator, cruentam conditionem. sic apud Ammianum lib. 29. ubi hæc genera cruciatuum recensens, ita testatum reliquit: Intercluduntur equulei, expediuntur pondera plumbea cum fidiculis & verberibus.] cumq. non multo post reorum maiestatis latera prædictis supplicijs fodicata affirmet, fidiculis id peractum esse iam constat. In hoc item sensu fidiculas defumere, tam apud Iosephum de Machab. lib. 5. quam apud Senecam lib. 3. de ira cap. 3. Valerium de patientia lib. 3. cap. 3. & Quintilianum declamatione vltima, vel alios si qui sint, nihil plane prohibet: immo ex Iosepho, Valerio, & Quintiliano clarissime locis citatis colligi potest, per fidiculas, eos vngulas, & non aliud quicquam significare voluisse. Atque hæc quidem pro explicatione confirmationeq. huiusce opinionis dicta sint. Verû huic sententiæ aduersari videtur Suetonius in Tiberio, apud quem aliud genus supplicij fidiculas dictas esse habetur; namque in prænotato loco sic legitur: Excogitauerat inter genera cruciatus, etiam, vt longa meri portione per fallaciam oneratos, repente veretris deligatis, fidicularum simul, vrinaeq. tormento distenderet.] hæc Suetonius: cuius nihilominus auctoritati satisfieri potest, si dicatur, fuisse eiusmodi tormenti genus, cuius ipse meminit, remotissimum ab eo quod in sanctorum martyrum rebus gestis, alijsq. citatis auctoribus, per fidiculas testatum apparet. Oppones adhuc fortasse huic nostræ opinioni Valerium lib. 3. cap. 3. sic de Theodoro loquentem: Rupit verbera, fidiculas laxauit, soluit equuleum.] Sed certe quomodo sint hæc verba interpretanda, atque

Fidicula quid apud Suet. nunt.

atque exponenda, abunde iam demonstrauius. Et de fidiculis satis.

Quod vero spectat ad id quod vltimo loco diximus de alijs quibusdam tormentorum generibus, quibus rei in equuleo extensi excruciabantur; obseruari est opus, hanc consuetudinem habuisse maiores, vt corpore in equuleo extenso, fidiculis, vel vngulis eiusdemmet membra funderent, vel laminis candentibus, aut consimilibus torrerent. Hæc cum habeas in nonnullis sanctorum martyrum Actis, S. Cyprianus demonstrat epist. ad Donatum his verbis: Hasta illic, & gladius, & carnifex præsto est, vngula effodiens latera & deradens, equuleus extendens, ignis exurens, ad hominis corpus vnum supplicia multa.] & lib. de lapsis: Sed cum, durissimi Iudicis recrudescente fauiriâ, iam fatigatum, nunc flagella scinderent, nunc contunderent fustes, nunc equuleus extenderet, nunc vngula effoderet, nunc flamma torreret.] & lib. de laude martyrij: Hoc vero quod equuleo corpus extensum candentes stridet ad laminas, non exempti sanguinis, sed tentationis est causa.] & S. Augustinus epistola ad Marcellinum 59. Quando, ait, tantorum scelerum confessionem non extendente equuleo, non sulcantibus vngulis, non vrentibus flammis, sed virgarum verberibus eruisti?] & S. Hieronymus epist. ad Innoc. 49. pluribus. Cicero item 7. in Verrem, dum ait: Quid cum ignes, ardentessq. laminæ, ceteriq. cruciatus admouebantur?] & in Anton. Philip. 11. Ponite ante oculos vincula, verbera, equuleum, carnificem tortoremq. Samarium.] & Seneca lib. 3. de ira cap. 3. Apparatusque, inquit, illi reddendus est suus, equulei, & fidiculæ, & ergastula, & cruces, & circumdati defixis corporibus ignes, & cadauera quoque trahens vncus.] amplius Ammianus Marcellinus lib. 14. Intendebantur equulei, vncosq. parabat carnifex, & tormenta.] ad hæc Prudentius quoque in S. Vincentij martyris hymno his versibus:

Extorque, si potes, fidem.

Tormenta, carcer, vngula,

Stridensq. flammis lamina,

Atque ipsa pœnarum vltima

Mors Christianis ludus est.] & post:

H 2

Ridebat

Extensi in equuleo varijs tormentorum generibus affligebantur.

*Ridebat hæc miles Dei,
Manus cruentas increpans,
Quod fixa non profundius
Intraret artus unguis.]*

Et in hymno B. Romani similiter martyris:

*Amor coronæ, pænæ præuenit truce[m]
Licitoris artem, sponte nudas offerens
Costas bisulcis execandas unguis.] & infra:
Non unguularum tanta vis latus fodit
Mucrone, quanta dira pulsat pleuresis:
Nec sic iniusta laminis ardet cutis,
Vt febris atro felle venas exedit.]*

His demum omnibus addi possunt, quæ litteris tam Valerius Maximus, quam Quintilianus locis paulo superius citatis prodidere: idem enim optime demonstrant atque confirmant.

Ex his ergo omnibus iam dilucide apparet, verissima certissimaque esse, quæ de equuleo & declarauimus, & asseruimus. Namque descriptionibus aliorum huiusce capituli initio adductis, nulla prorsus ratione, quæ ex antiquis monumentis de eo accepimus, accommodari queunt. Et quidem si vera potissimum est Sigonij sententia, quo pacto aptari equuleo poterunt, quæ apud Nonium poeta Pomponius scripta reliquit, nimirum reos in equuleo infilire consueuisse? & quæ Cicero Tusculan. quæst. lib. 5. nempe eosdem conijci, immitti, & ire solitos in equuleum, quod proprium illorum est, qui veros equos ascendunt? Deinde quomodo hæc alia ab Ammiano Marcellino locis supra notatis desumpta, videlicet, equuleo tortos, funiculis, quibus alligati erant, laxatis, confestim sub ipsum corpore non recto, sed incuruato cecidisse? quibus pariter adiungi possent, quæ scriptis mandauit Valerius Maximus lib. 3. cap. 3. externorum 3. de Zenone quodam in equuleo torto. Amplius, quam ratione etiam, quæ Seneca epist. 66. & 67. scilicet, iacuisse reos, dum torquebantur in equuleo, & 67. eos funiculis tensis in equuleo longiores, quam antea essent, effectos? siquidem iuxta Sigonij opinionem (vt infra magis patebit) equuleo extensi, non longiores, sed potius latiores fiebant. Præterea si verum est (vt ex S. Hierony-

mi

mi epist. 49. verum esse ostendimus) homines, cum equuleo distenderentur, facie ad cælum versa remanere consueuisse, liberum quippe illis erat oculos fursum tollere, & cælum aspiceret; consequitur sententiam nostram de equuleo longe alijs & certiore esse, & veriore, & antiquorum dictis congruentiore. Ceterum accedamus nunc ad rationes Sigonij refellendas.

Erat prima huius generis: Eusebius Ecclesiast. hist. lib. 5. c. 1. de equuleo verba faciens, innuit ipsum ligneam fuisse catasta, atque in sublime tolli solitam; ait namque: At cum tyrannica crudeliaq. illa suppliciorum genera, per beatorum patientiam Christi virtute firmatam, frustra imposita irrogataq. viderentur; diabolus alias quasdam machinas de integro contra illos excogitavit: nempe, vt in carcerem coniecti, interdum in locis horrida caligine obsitis & plenis molestiarum misere iacerent; nonnumquam illorum pedes in crassas compedes impositi distinerentur, & ad quintum vsque foramen longa intercapedine interposita distenderentur.] Igitur, subiungit Sigonius, equuleus catasta ligneus fuit: eo siquidem damnatorum corpora extendebantur. Amplius Sozomenus hist. lib. 5. c. 10. de Busiri Christiano homine ex vrbe Galatiæ Ancyra apud Myrum Phrygiæ oppidum sub Imp. Iuliano Apostata pro fide cruciatus loquens: Et cum, inquit, ad tortorium lignum adduxissent, in sublime tolli iussit.] & cap. 20. Ex Christianis in vincula conditis Theodorum adolescentem primo loco productum, ad palum, in quo supplicia solebant inferri, alligat. hic vngulis diu laceratus, &c.] Ad hæc, confirmare videtur hoc idem Prudentius in hymno S. Romani martyris, cum eundem beatum virum ex equuleo hoc modo vociferantem inducat:

Audite cuncti: longe clamo, ac prædico,

Emitto vocem de catasta celsior.]

Qua de causa eundem ante pensilem virum dixerat:

Scindunt utrumque milites teterrimi

Mucrone biulco pensilis latus viri.]

Et hæc sunt prima argumenta cum Sigonij, tum eius opinionem sequentium; quæ sigillatim a nobis enodanda ac dissoluenda erunt. Verum vt facilius eorumdem ac clarior appareat solutio, quædam ante notanda declarandaq. proponemus: Et primo,

permi-

Diluitur aliorum rationes in sententiam nostram de equuleo.

Catasta quid significet.

*Quidam verba
nonnulla in notis
ad epistolam S. Cypriani
coluntur.*

permiscuisse Sigonium, confundisseq. equuleum cū catasta, nec-
non & cum genere illo compedum, quo rei in carcere positi, in-
iectis ad quartum vel quintum foramen pedibus, ad iugem cru-
ciatum sic vincti detinebantur. Quamobrem merito reprehen-
dendus videtur: siquidem catasta (vt ex his constat, quæ habet
Iacobus Pamelius in notis ad epistolā S. Cypriani martyris 33.)
locum vel maxime ac proprie significat eminentiorem, quem
vulgo Palcum dicimus, in quo vel de reis, vel de Christianis
martyribus sumebatur supplicium: ad quam quidem significa-
tionem proxime accedit B. Cyprianus loco prædicto de catasta
mentionem faciens, & Prudentius poeta pariter in Romani mar-
tyris hymno illis verbis:

Audite cuncti: longe clamo, ac prædico,

Emitto vocem de catasta celsior.]

Ad hæc, designat hæc eadem vox, catasta, licet non ita pro-
prie, machinam quamdam longæ magnæq. compedis formam
habentem, qua serui detenti venum exponebantur. Præterea
non proprie etiam significat ipsamet torquendi instrumēta. quo-
circa Prudentius peristeph. hymno 2. de Laurentio martyre sic
cecinit:

Postquam vapor diutius

Decoxit exustum latus,

Vltro e catasta (id est, e crate ferrea) Indicem

Compellat affatu breui:

Conuerte partem corporis,

Satis crematus iugiter.] idem peristeph. hymno 1.

Verbera post vim crepantum,

Post catastas igneas.]

*Catasta diuersa
est ab equuleo.*

Cum igitur catasta (veluti pluribus in notis ad prædictam
B. Cypriani epistolam demonstrauit Pamelius) locum præcipue
editiorem significaret, in quem cruciandi homines, vt illorum
tormenta ab his qui aderant aspici possent, eleuabantur; sequi-
tur, confundisse Sigonium in equulei definitione assignanda (vt
iam perspicuum est) ipsummet equuleum cum catasta.

Dicet fortasse quispiam, per catastam prædictam auctorem
equuleum intellexisse, & non aliud, cum & ipsa tortorum in-
strumen-

strumenta hoc nomine in Actis sanctorum martyrum appellata reperiuntur. Sed adhuc conuincitur præmiscuisse equuleum cum catasta: siquidem quæ in rerum definitionibus seu descriptionibus collocantur, secundum propriam terminorum significationem, & non aliter collocari conuenit. Præterea si per catastam mente complexus est ille equuleum, idem profecto fuisset, ac si eundem definiendo, Equuleus, dixisset, est equuleus: a quo rerum vim explicandi modo & definitiones & descriptiones, quam maxime fieri poterit, abhorrere debent. Et hæc de catasta.

Nunc autem agamus de genere illo compedum, quo rei in carcere positi, iniectis ad quartum vel quintum foramen pedibus, ad perennem cruciatum detinebantur. Sensit de hoc Sigonius loco prædicto, non aliud esse ab equuleo, sed prorsus idem cum illo: quod certe dici nulla ratione potest: tum quia hoc damna-
 ti homines latiores fiebant, illo vero (vt supra ex epistola 67. Seneca retulimus) longiores: tum etiam quia (vt in Notis ad Martyrologium Romanum * legitur) hoc eodem compedum genere rei in carceribus dumtaxat (sicuti infra, cum de vinculis agemus, magis patebit) excruciabantur, illo autem (vti martyrum Acta fere innumera clamant) extra carceres, sæpissimeq. in locis vrbium publicis. Præterea equuleo non solum reorum pedes ad fossionem vngularum distēdebantur, sed totum similiter corpus, hisce vero compedibus tantummodo pedes. diuersæ igitur penitus erant hæc ab equuleo.

Equuleus alius erat ab illo genere compedum, quo rei ad quartum vel quintum foramen extendebantur.

* In mensem Ianuarij.

De quampluribus modis, quibus reorum corpora extendebantur.

Sciri amplius conuenit, hoc in more antiquorum extitisse, vt reorum corpora pluribus modis ad ea vi quodammodo discerpenda distenderentur, equuleo nimirum, trochleis, suspendioq. grauib. appensorum pedibus additis ponderibus, & insuper, vt ad eadem corpora diuersis varijsq. alijs supplicijs afficienda, vtpote vngulis, ferreisq. pectinibus, & ceteris generis eiusmodi dilanianda, vel laminis igneis, aut consimilibus torrenda, varijs pariter vijs id conficeretur, nempe vel excrucian-
 dis in equuleū leuatis,

natis, vel aliquo ex prædictis superius cap. 1. modis appensis, vel stipitibus, arboribus, aut columnis alligatis, aut similibus, quæ quidem omnia ac singula ipsi iam abunde cap. 1. atque 2. demonstrauimus.

De modo, quo equuleo alligati, ex eo quasi ex alto quodam ligno pependierint; & quid sit, reum in equuleo suspendi.

Leguntur sæpissime in sanctorum martyrum passionibus huiusmodi verba, Martyr in equuleo suspendatur.] ex quo loquendi genere desumpserunt quamplurimi, equuleum non fuisse veri equi instar (vt diximus) fabricatum, sed aliter. Hi fortasse non considerarunt, quæ ex antiquorum auctorum libris recitauimus, nedum hoc verbû, suspendi, denotare etiam eleuari in aliquë locum; namque si ista spectassent, non induxissent quod inducere nulla ratione poterant. Martyrê ergo in equuleo suspendi, idem est, ac martyrê in eum leuari. Hinc fit, vt in nonnullis sanctorum martyrio coronatorum rebus gestis, sub Iudicis, aut Imperatoris nomine aliquem in equuleo torqueri iubentis, hæc verba conscripta reperiantur: Leuetur hic in equuleum, & ibidem torqueatur.] Quocirca in Actis beatissimorum Abundij presbyteri, & Abundantij diaconi, quæ S. Mariæ Maioris Canonici, & nos manuscripta habemus, hæc narrantur: Tunc Diocletianus iussit eos leuari in equuleo, & diu torqueri. qui cum diu torquerentur, &c.] Suspendi igitur in equuleo, idem prorsus significat, ac in eum eleuari.

Præterea confirmatur hoc idem Actis SS. virginum Reginae a Petro relatis lib. 8. cap. 47. & Margaritæ ab eodem lib. 6. c. 120. in huius quippe rebus gestis, cum iam in eorû initio dictum fuisset, Suspendatur Margarita in equuleo] postea aliquibus interpositis versibus, ista subduntur: Post dies plurimos conuenientibus populis, Iudici præsentatur, & sacrificare contemnens, iterum in equuleo leuatur, &c.] idem igitur erat.

Martyres tendebant ex equuleo.

His denique addere possumus, martyres equuleo alligatos pependisse: siquidem funiculis, quibus vincti erant, laxatis, corpore sub equuleum incuruato, cadebant: quamobrem non re-
cto,

sto, sicuti qui suspensio affici solent, corpore ab equulei machina pensiles quandoque fiebant, sed (vt asseruimus) curuato; cuius rei locupletissimum testimonium affert Ammianus Marcellinus locis supra citatis, nempe lib. 16. & 18.

De equulei extensione.

Reperitur nonnumquam in Ammiano Marcellino & alijs quibusdam, equuleum intendi, ac remitti consueuisse: quod profecto sic est exponendum, vt intelligamus eum non ratione sui, sed funiculorum dumtaxat, quibus torquendus alligatus erat: ijs siquidem extensis, aut laxatis, equuleus quodammodo extendi, aut laxari videbatur. innuit hoc (vt alios omittamus) Valerius Maximus lib. 3. cap. 3. de Theodoro quodam excruciato verba faciens.

Cur equuleus dictus fuerit stipes, & quare crux, declaratur.

Erat in equulei machina (vt supra tetigimus) stipes quidam oblongus, qui quatuor lignis, quasi quatuor pedibus, sustentabatur. de hoc meminit S. Hieronymus epist. ad Innoc. 49. his verbis: Crines ligantur ad stipitem, & toto corpore ad equuleum fortius alligato, vicinus pedibus ignis apponitur, vtrumque latus carnifex fodit, &c.] Ex hoc eodem stipite appellauit Prudentius in Romani martyris hymno totam equulei machinam stipitem noxialem; sic enim ibidem cecinit:

Incensus his Asclepiades infferat

Euiscerandum corpus equuleo eminus

Pendere, & vncis vngulisq. crescere.] & paucis inter-

positis verbis:

Iubet amoueri noxialem stipitem,

Plebeia clarum pœna ne damnet virum.] hæc Prudentius.

Nec solum reperitur equuleus ita vocatus, sed alio quoque nomine, nempe (vt doctissimus Brissonius docet lib. de verborum significationibus) Mala mansio. Quamobrem dum ff. de pœnis legitur, Extendatur aliquis ad malam mansionem, perinde est ac

*Equuleus dictus
inuenitur mala
mansio.*

*Equuleus crux
dicitur,*

si diceretur, Extendatur equuleo. Ad hæc, Crux etiam dictus inuenitur. Quocirca in Actis B. Dorotheæ virginis & martyris a Suario tom. 1. & a veteribus manuscriptis in festiuitatibus Febr. recitatis, huiusmodi verba de quodam Theophilo in equuleo torto narrantur: Ecce modo Christianus sum; quia in cruce, id est, in equuleo, suspensus sum. Equuleus enim crucis quamdam similitudinem gerit.] hæc ibi.

Et certe mirandum non est fuisse eum hoc modo nuncupatum. Tum quia alia tortorū instrumenta cruces etiam dici quandoque legimus. Tum quia corpora eorum, qui in eo torquebantur, extendi solebant, non secus ac in crucem agendorum. Tum demum, quia ligna illa, quæ erant quasi equulei pedes, dum stipiti affigebantur, quodammodo coniungebantur inter se, atque constringebantur, licet terram versus aliquantulum disiungerentur: ex quo contingebat, vt duo ex illis lignis essent tamquam duo crucis brachia, id est, eius transuersa.

Verum rebus hisce hoc modo expositis ac declaratis, reliquum est, vt fidenter iam argumentorum solutionem aggrediamur.

Primo itaque dicimus, noluisse Eusebium per verba illa, quæ contrarium opinantes adducunt, equuleum denotare, sed genus illud compedum, quo rei in carcere positi, diuaticis cruribus, ad quartum vel quintum foramen distendebantur.

Alteri deinde respondemus, verba Sozomeni nil contra sententiam nostram efficere: siquidem (vt diximus) Martyrem in equuleo suspendi, idem prorsus erat, ac in eum eleuari; immo ipsemet Sozomenus hoc idem paulo post ostēdere videtur, dum de eodem Christiano loquens, ait: In publicum locum ad equuleum deducens Busrim, sublimem suspendi iubet. Tunc Busris, manibus ad caput sublatis, sua nudauit latera: & ad Præsidem dixit, non esse opus, vt lictores in ipso tum in equulum tollendo, id est, eleuando, tum inde rursus deponendo, laborem frustra susciperent: se enim, &c.]

Eodem quoque modo satisfieri putamus alteri Sozomeni auctoritati: nec mirum, si equuleum quidam ex eius interpretibus palum nominarunt; quia (vt supra largiter copioseque declarauimus) dictus etiam stipes inuenitur. His quoque addere possumus,

mus, Sozomenum fortasse non semper equuleum denotare voluisse, sed & quandoque erectum palum: his namque (sicuti iam cap. 1. asseruimus) excrucianti homines alligari solebant.

Demum Prudentij verbis respondeamus, & primum ex hymno sancti Romani de pro mptis, nimirum:

Scindunt utrumque milites teterrimi

Mucrone biulco pensilis latus viri.]

Pensiles fuisse reos ab equuleo, corpore incuruato, non autem recto, vide quæ supra sunt explicata.

Deinde alijs ex eodem loco desumptis, nempe:

Audite cuncti: longe clamo, ac prædico,

Emitto vocem de catasta celsior.]

His dicimus, per catastam (vt Pamelio loco superius notato, & alijs placuit) intellexisse Prudentium locum quemdam editiorem, quem vulgo Palcum nominamus, non autem equuleum.

Deinde, si per catastam equuleum adhuc intelligere velles, non idcirco sequeretur opinionem nostram a veritate distare: ex Valerio enim Maximo iam supra ostensum fuit, fuisse eum non nihil eleuatum e terra. Quamobrem merito cecinit ille:

Audite cuncti: longe clamo, ac prædico,

Emitto vocem de catasta celsior.]

Verum notari posset, non fuisse catastam (vt cuidam non displicuit) nouum aliud martyrij instrumentum, sed vel locum editiorem, in quem torquendi eleuarentur, vel aliquod aliud ex tortorum instrumentis, vt cratem ferream, equuleum, aut aliud huiusmodi. Ceterum fuisse equuleum catastæ nomine comprehensum, innuunt inter alia S. Dorotheæ virginis res gestæ a Surio tom. 1. relatæ: ibidem quippe narratur, dedisse Iudicem nomine Sapritium beatæ martyri optionem hanc, velit ne potius venerari deos, an in catasta torqueri. Et respondente Christi virgine, numquam se deorum simulacris sacrificaturam, iussit ille in equuleo torqueri. Cum igitur antea minatus ei fuisset Sapritius, nulla equulei mentione facta, catastæ supplicium; consequi ex hoc posse videtur, per catastam, equuleum denotare voluisse. Diximus, eius res gestas hoc tantummodo innuere, quia affirmare etiã possemus, per catastam ibidem non equuleum, sed lo-

*Acta S. Cyriaci
recitant vetera
manuscripta sum
nostrae bibliothecae,
tum S. Mariae
Maioris.*

cum illum editiorem intellexisse, in quem (vt supra dictum est) cruciandi martyres eleuabantur. idem etiam penitus credimus asserendum de his, quæ in Actis S. Cyriaci martyris de catasta referuntur, de qua similiter plura egimus in tractatu quem vulgari sermone de Instrumentis torquendi superioribus annis in lucem edidimus.

De compedibus, varijsq. vinculorum generibus.

Quoniam paulo superius scripsimus, equuleum aliud fuisse a compedibus, quibus martyres ad quartum vel quintum foramen, diuaticatis cruribus, distendebantur; ideo animaduertere oportet, varia apud veteres extitisse vinculorum genera, compedes nimirum, neruos, catenas, numellas, pedicas, manicas, boias, ac carcerem. horum meminit Plautus in *Asinaria* actu nono his verbis: Qui aduersum stimulos, laminas, crucesq. compedesq. neruos, catenas, carceres, numellas, pedicas, boias.] item de eisdem Nonius Marcellus, Festus Pompeius, S. Isidorus lib. 6. etymologiar. cap. vlt. Cælius Rodiginus lectionum antiquarum lib. 10. cap. 5. Sigonius de iudicijs lib. 2. cap. 3. & alij.

De compedibus.

*Compedes quid
sunt.*

Erant compedes ligneum instrumentum, quo captiuorum noxiorumq. pedes constringi, vinciri, atque irretiri solebant: sic autem, Isidoro auctore, dictæ, quia reorum pedes continebant. harum mentionem faciunt ex antiquis Plautus in *Cap.* dum ait: Vbi ponderosas crassas capiat cōpedes.] & Terentius in *Phorm.* actu 1. scena 5. Molendum in pistrino, vapulandum, habendæ compedes.] Horatius *Epod.* ode 4.

Ibericis peruiste funibus latus,

Et crura dura compede.]

Et lib. 1. epist. ad Quinctium decimasexta:

Argentum tollas licet, in manicis &

Compedibus sauo te sub custode tenebo.]

Columella lib. 8. cap. 2. Ea. quasi compede cohibentur feri mores

mores.] Martialis etiam lib. 5. in Zoilum :

Has cum gemina compede dedicat catenas.]

Cicero pro Rabirio : Cum esset vna Glaucia, & iam ille ex cōpedibus atque ergastulo Gracchus.] his addere possumus Eusebiū histor. lib. 6. cap. 32. & lib. 8. cap. 11. 12. & 14. loquentem de illo genere compedium, quo rei in carcere positi ad quartum aut quintum foramen distendebantur : item Nicephorum lib. 7. cap. 9. & Prudentium peristephan. hymno 4. & Acta martyrum quamplurima, vt Amphianij relata ab Eusebio lib. 8. cap. 14. & a Surio tom. 2. Trophimi a Metaphraсте Lipomani 6. & Suriij 5. Romani ab hoc eodem scriptore tom. 6. Georgij a Metaphraсте Suriij 2. atque a quodam Piscirate martyris, vt fertur, seruo, apud eundem loco iam notato.

Crudeliter hoc compedium genere sancti martyres excruciebantur : nam (vt locis nuper citatis monemur) ijdem post verberum perpeffionem, vel vngularum fossionem, cruribus diuaricatis, vi ad quartum aut quintum eorum foramen pedibus dumtaxat distendebantur. De his hæc Prudentius peristeph. hymno 4. dum ait :

*In hoc barathrum conijcit
Truculentus hostis martyrem,
Lignoq. plantas inserit,
Diuaricatis cruribus.]*

Ex quo tandem (vt Eusebius lib. 8. cap. 11. docet) contingebat, vt sic distenti supini in ligno iacere necessario cogerentur ; sic enim ait :

οἱ κ' ἔτι πρὸς ἀμίστους ἐπὶ τῷ ξύλου κέμνοι διὰ τῆς πειρασθῆναι ὅτων διαπεμμένοι ἀμφὸς τὸ πόδε, ὡς κ' ἔτι αἰάγκω αὐτοὺς ἐπὶ τῷ ξύλου ὑπὸ τῆς ἐξουσίας, μὴ δυναμένους διὰ τὸ ἐναυλα τὰ τραύματα ἀπὸ τῆς πληγῶν καὶ δόλου τῷ σώματι ἔχειν.] hoc est : Nonnulli etiam post verbera in ligno positi, & per quatuor foramina pedes alter ab altero distenti, adeo vt etiam ipsi necessario in ligno supini iacerent, cum non possent, eo quod vulnera recens inflicta ab ictibus toti corpori habebant.] Et de compedibus hætenus.

De

De numellis .

Harum Plautus meminit loco nuper citato, quæ a Nonio sic definiuntur: Numella est machinæ lignæ genus ad noxios cruciandos olim parari solitum, quo & collum & pedes ipsorum immittebant antiqui: hoc est, ligneum erat vinculum, quo reorum pedes & colla in foramina rotunda immittebantur, & ibidem, ut se educere nequirent, constringebantur.

Verum credimus nos, fuisse numellam apud veteres vocem plurium vinculorum genera significantem. adducimur autem ad hoc asserendum Sexti Pompeij auctoritate, qui de numella verba faciens, ita scriptum reliquit: Numella genus est vinculi, quo quadrupedes alligantur: solent autem ea fieri neruo, aut corio crudo bouis ut plurimum.] hæc ille. Cum igitur aliter eam Nonius (ut supra est dictum) definiat, consequitur numellam, nisi velimus dicere horum aliquem mentitum fuisse, varia vinculorum genera denotare.

De neruo .

De neruo mentionem facit Plautus in Capt. actu 3. scena ult. Nam noctu neruo vinctus custodibitur.] & Curcul. actu 5. scena 3. Atque ita te neruo torquebo, ut catapultæ solent.] & alibi sæpe. Item S. Cyprianus epist. 34. ad Clerum & plebem de Celerino ordinato lectore, dum de eodem Celerino scribens ait: Per decem & nouem dies custodia carceris septus in neruo ac ferro fuit: sed posito in vinculis corpore, &c.] de iisdem insuper Cælius Rodiginus lectionum antiquarum lib. 10. cap. 5. Pamelius in prædictum Cypriani locum, & alij. Porro eum his verbis Sextus Pompeius descripsit, a quo ceteri desumpserunt:

Neruum appellamus etiam ferreum vinculum, quo pedes impediuntur: quamquam Plautus eo etiam ceruices vinciri ait: Perfidiöse captus eo Epol neruo ceruices probat.] hucusque Festus. Ex quibus possumus nerui definitionem hoc modo elicere: Neruus est vinculi genus, quo pedes aut ceruices impediuntur.

Hinc

Hinc forte emanauit illud Catonis apud Gellium lib. 2. cap. vlt. Fures priuatorum furtorum in neruo atque in compedibus atatem agunt, fures publici in auro, atque in purpura.] & amplius vfitatus ille sacræ Scripturæ dicendi modus, scilicet, In neruum mitti, 2. Paral. 16. Iob 13. & 33. & Hierem. 22.

De pedicis.

Pedicæ (vt Isidorus scribit etymologiar. lib. 6. cap. vlt.) laquei erant, quibus captiuorum aut reorum pedes illaqueabantur; sic dicti a pedibus capiendis: vnde sicuti manuum vincula, manicæ a veteribus appellantur, ita pedum vincula ab iisdem pedicæ dicuntur.

De manicis.

Manicæ, Isidoro auctore, manuum sunt vincula. De his psalmus, Ad alligandos Reges eorum in compedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis.] & Plaut. in Mustel. actu 5. scen. 1. dū inquit: Vt cum extemplo vocem continuo exiliatis, manicas celeriter connectite.] & in Cap. actu 3. scen. 5. Inijcite huic actutum manicas mastigiæ.] Virgil. Aeneid. 2. his verbis:

Ipse viro primus manicas, atque arcta leuari

Vincla iubet Priamus.]

Et demum Horatius lib. 1. epist. ad Quinctium 16.

in manicis

Compedibus fauo te sub custode tenebo.] & alij, quorum dicta breuitatis causa referre in præsentia omittimus.

Hæretici in Anglia hoc tempore, manicis (vt vocant) ferreis, Orthodoxos homines acerbè aspereq. diuexare non cessant. Sunt autem hæ tormenti genus, in quo quis, manibus in circum quemdam ferreum dentatum insertis, & fortissime constriëtis, suspenditur & torquetur. Porro cruciatus iste tam vehemens est & intensus, vt nisi spina dorsi parieti aliquantulum, summi vero pedum digiti pavimento nitantur, statim homo deliquium patiatur. De his si plura noscere cupis, lege Concertationem

*Manicis ferreis
vexantur Catho-
lici in Anglia.*

*Torqueri mani-
cis ferreis quid sit
apud Anglos.*

tionem Ecclesiæ Catholicæ aduersus Calvinopapistas in Ioannis Hugonis & sociorum examinatione, & Sanderi librum de schismate Anglicano, quo loco hoc cruciamenti genus chirothecas ferreas dictus auctor nominat. Et de manicis satis. Iam vero transeamus ad alia.

De boijs.

Legitur de boijs in Plauti *Afinaria* loco supra notato, in *Isidoro* etymolog. lib. 6. cap. vlt. & in rebus gestis sanctorum, *Alexandri* nimirum *Papæ* & martyris apud *Surium* 4. & *Balbinæ* virginis apud eundem eodẽ libro, & insuper apud *Petrum* catalog. 4. cap. 19. & vetera manuscripta. Describuntur hæ huiusmodi verbis:

Boiæ erant quasi torques damnatorum lignæ, aut ferreæ, quæ sic reos illaqueabant, vt ferme iuga suos boues. Ab his, opinamur, non fuisse fortassis diuersa, sed eadem illa alia vinculorum genera, quæ collaria a maioribus dicta reperiuntur, de quibus ita nobis *Nonius* scriptum reliquit:

*Collare vinculi
genus.*

Collare est vinculi genus, quo collum astringitur. *Lucil.* lib. 29. Cum manicis, catulo, collarique, vt fugitium deportem.] hæc ille.

Siquidem boiæ (vt *S. Balbinæ*, atque *Alexandri Papæ Acta* aperte nos docent) fuerunt præscis hominibus maximo vsui ad reorum damnatorumq. colla vincienda ac circumdanda. Amplius, osculans beata *Christi* virgo *Balbina* boias gloriosissimi martyris *Alexandri Papæ*, audiuit, vt prædicta *Acta* testantur: Desine has boias, filia, osculari, sed require *B. Petri* domini mei vincula, illaq. &c.]

Quocirca eadem fuisse aliquo modo constat. Igitur cum in vinculis, quibus sanctus *Christi* *Apostolus* alligatus fuit, quæ hic in basilica *S. Petri* ad *Vincula* adseruantur, cernatur in hunc vsque diem quoddam collare ferreum, atque rotundum, quo collum eiusdem astrictum fuit; sequitur fuisse hæc vel similia, vel paululum oppido inter se differentia. Ac de boijs iam satis.

De

De catenis.

Catena vinculum est ferreum, quo vel serui, vel captiui, vel animalia irretiri solent, ne effugiant: ita, Isidoro auctore, dicta, quod se capiendo teneat, quia in ea annulus annulum capit.

Vnde Liuius primo ab vrbe condita inquit: Turnum ex somno excitatum circumfistunt custodes: comprehensiq. seruis, qui charitate domini vim parabant, cum gladij abditi ex omnibus locis diuerticuli protraherentur; enimvero manifesta res visa, iniectaq. Turno catenæ.] & Cicero 7. in Verrem: Iste, ait, hominibus miseris innocentibusq. iniici catenas imperat, &c.] Meminerunt de his etiam alij pene innumeri. Insuper legimus sæpissime in Actis sanctorum, fuisse Christianos persecutionū temporibus ferreis catenis vinctos: attestantur hæc, inter alia, res gestæ S. Anastasiæ virginis Romanæ recitatæ a nobis in historia nostra Sanctarum virginum Romanarum, B. Calliopij a Metaphr. Sur. tom. 2. S. Cyriaci a veteribus nostræ bibliothecæ manuscriptis, beatissimi Chrysanthi martyris a Surio tom. 5. & a codicibus similiter nostræ bibliothecæ manu exaratis, S. Febronix virginis a Metaphraste apud Aloysium Lipomannū tom. 7. Surium 3. & Mombritium 1. & præterea aliorum sanctorum vtriusque sexus innumerabilium. Porro si quis scire cupiat, quonam pacto rei antiquis temporibus catenis vincerentur, inuisat, quæso, quæ in Arcu Constantini Imperatoris ad hunc diem sculpta atque incisa cernuntur: ibi enim captiuos quosdam illis alligatos intuebitur.

Rei antiquis temporibus quo pacto catenis vinciebantur.

De carceribus.

Carcer, teste Isidoro lib. etymolog. 6. cap. vltimo, est, in quo custodiuntur noxij, vel vnde quis exire prohibetur, quasi coarcer, a coercendo: quod nimirum in eo asseruati ac retenti, alio ire (vt Varro ait de lingua Latina lib. 4.) prohibeantur. Verum constructum eum fuisse ab Anco Rege, scribit Liuius lib. 1. his verbis: Quiritium quoque fossa, haud paruum munimen-

Carcer a quo primo Romæ constructus.

K

tum

tum a planioribus aditum locis, Anci Regis opus est. Ingenti incremento rebus auctis, cum in tanta multitudine hominum, discrimine recte an perperam facti confuso, facinora clandestina fierent: carcer ad terrorem increscentis audaciæ, media vrbe, imminens foro, ædificatur. Nec vrbs tantum hoc Rege creuit, &c.] hæc Liuius.

Carcer duplicis generis apud antiquos.

Ceterum reorum custodia apud maiores duplicis extitit generis, carcer videlicet, & priuata domus. In hanc ante confessionem reos tradere consueuerunt antiqui: appellabantur autem liberæ custodiæ, cum apud magistratus domi, aut apud priuatos nobiles ponebantur custodiendi, quemadmodum de Iudice Bacchanalium scriptum reliquit Liuius decadis quartæ lib. 9. his verbis: Consul rogat focrum, vt aliquam partem ædium vacuum faceret, quo Hispala immigraret.] & quæ sequuntur. Et paucis interpositis versibus: Consules, ait, Aedilibus Curulibus imperarunt, vt sacerdotes eius omnes conquirerent, comprehensosq. libero conclauis ad quæstionem seruarent.] Idem ostendit quoque Sallustius de coniuratione Catilinæ, inquit: Decreuit Senatus, vt abdicato magistratu Lentulus, itemq. ceteri in liberis custodijs habeantur. Itaque Lentulus P. Lentulo Spintheri, qui tunc Aedilis erat, Cethegus Q. Cornificio, Statilius C. Cæsari, Gabinius M. Crasso, Caparius Gn. Terentio Senatori traduntur, &c.] quibus omnibus monemur, reos ante delictorum

Rei ante delictorum confessionem in qua custodia detinerentur.

suorum confessionem in liberis custodias tradi a maioribus consueuisse; qui quidem ab iisdem post confessionem in vincula publica conijci solebant: cuius rei testes sunt Venuleius ff. de custodia reorum, dum ait: Reus confessus, donec de eo pronunciaretur, in publica vincula conijciendus.] & Scæuola: Reus confessus ob solam confessionem conijci in vincula consuevit.]

De Christianorum carceribus.

Monemus hic lectorem, Christi fideles persecutionum temporibus, non tantum in Tullianum, ac Mamertini custodias fuisse inclusos, sed frequenter etiam apud priuatorum domos militari custodia detentos. Indicant hæc innumeræ fere sanctorum martyrum res gestæ, speciatim Stephani, atque Alexandri Romanorum Pontificum.

De custode Commentariensi, eiusq. munere.

Fuit autem custos quidam carceris, quem Cōmentariensem vocat Plinius lib. 7. c. 38. qui Triumuiro capitali, cuius summa carceris & animaduersionis cura fuit, parebat. Demonstrat hoc Valerius Maximus lib. 5. scribens, custodem carceris, pietatem filiae, quae in carcere matrem lacte sustentauerat, ad Triumuirum detulisse.

Agitur de Commentariensi a Sigonio lib. 2. de antiquo iure prouinc. cap. 2. & a Caesare Baronio in Notis ad Rom. Martyrologiū. Huius praecipuum munus erat, coniectos in carcerem in libello quodam scribere. colligitur hoc ex l. de his. ff. de custod. reorū. ibidē enim sic legitur: Nisi intra trigesimū diem semper Commentariensis ingesserit numerum personarum, varietatem delictorum, clausorum ordinem, aetatemq. victorum; Officium viginti auri libras aetario nostro iubemus inferre] & reliqua. Spectabat insuper ad eosdem victorum custodia, vt l. Commē-tariensis. ff. eodem. Erat praeterea & aliud Commentariensium genus, ex quorum numero erant illi, quibus commentarij Imperatorum mittebantur: eorum etenim manu acta apud Fiscum (sicuti Paulus asserit, l. in fraudem. s. a debitore. ff. de iur. fisc.) subscribi solebant. Inuenitur etiam Commentariensis nomen extitisse ordinis & promotionis in militia castrensi, veluti Princeps, Accensus, & Cornicularius, de quibus Caelius Rodiginus lection. antiquar. lib. 17. cap. 10. & Sigonius loco nuper citato, vbi dilucide satis de Corniculario & alijs pertractat. Et haec de carceribus.

De quibusdam alijs vinculorum generibus.

His adiungere possumus lora, quibus (vt scribit Caelius Rodiginus lection. antiquarum lib. 10. cap. 5.) rei vinciebantur. Hinc lorarij, quorum saepe meminit Plautus, dicebantur illi, ad quos spectabat aliquem ex conseruis iussu domini aut vincire, aut loris caedere. Vocabantur praeterea hoc eodem nomine lictores, & magistratum ministri, qui eis in prouincias proficiscentibus mi-

*De loris item
cap. sequenti.*

*Lorarij qui vo-
cabantur.*

nistrabant, fascesq. præferebant. lege Plaut. Epid. act. 5. scen. 2. Ac de vinculorum generibus, atque antiquorum equuleo iam hæc tenus,

De equuleo hæreticorum in Orthodoxos adhibito, deq. carceribus atque diversis pœnarum generibus, quibus potissimum ibidem detenti ab iisdem torquentur.

Non æquulei forma in Anglia, qua homines Catholicici hoc tempore ab hæreticis cruciantur.

Hæretici hoc ipso tempore existentes (vt testatur Sanderus de origin. & progres. schism. Anglic. Theatrum crudelitatum hæreticorum nostri temporis, & libellus qui de persecut. Anglicana inscribitur) Cāpianum Societatis Iesu religiosum, Scheruinum, Briantum, Iansonium, Bosghrauium, & alios sacerdotes, ad omnium membrorum vsque diuulsionem, & pene ad mortem ipsam, instrumento quodam, ab ipsis equuleo nuncupato, torserunt. Id est tormenti genus, in quo supinum hominem primo extendunt, manusq. ac pedes articulatim ligant; funes deinde, quibus ligatus est, rotis quibusdam paulatim eo vsque trahunt, donec omnia membra luxentur. Hoc acerbissimo immanissimoq. cruciatu diuexant hi recentiores hæretici nostri temporis (vt docet liber qui Anglicanæ Ecclesiæ trophæa nuncupatur) Catholicos in carceribus positos, quos etiam alijs ibidem modis affligunt: quandoque enim sub digitorum unguibus aculeos ferreos, longioresq. acus infigunt: quandoque cippis ligneis (vt de quodam presbytero eodem lib. narratur) pedibus in altum erectis constringunt, eosq. tamdiu sic detinent, donec excrementorum suorum foetore suffocentur: nonnumquam etiam instrumento quodam ferreo, quod globi instar, hominem comprimit atque rotundat, includunt, & in eo horas aliquot detinent, vel vi e carceribus educunt, & ad ministrorum hæreticorum conciones violenter pertrahunt, vel catenis (vt annotat Sanderus lib. 1. de schismate Anglicano, & Theatrum crudelitatum) binos & binos inuicem colligant, & ex carcere putrido in putridiorem & horridiorem transferunt.

At quoniam de carceribus Catholicorum hoc loco facta est mentio, adiiciemus quoque de eis nonnulla, quæ ad verbum ex libello

libello de persecutione Anglicana desumpimus. sunt autē huius generis: Carceres omnes esse scies refertissimos Catholicis, ita ut vix sit latronibus locus. Multi recenter exadificati non sufficiunt. Turris Londinensis, proditoribus assueta, nunc abundat sacerdotibus: immo Briduelo meretricibus proprio, & scortis infami, non deest sua pars. Nuper enim virgo quædam generosa & tenera, ob fidei confessionem paulo constantiorem, fuit in eum locum a Superintendente Londinensi protrusa.

Carceres in Anglia regno referti Catholicis.

De Eridisole.

De internis inclusorum necessitatibus & angustijs nihil audeo affirmare, ne afflictis concitem querela mea maiorem afflictionem. illud tamen commune est, prohiberi amicorum aditu, excludi sermonis & litterarum commercio, aduentantium fieri observationem, ne quis illis possit aut eleemosynas largiri, aut alia pietatis opera sine periculo præstare. Narrantur autem & duriora multo, maxime in ergastulis Eboracensi & Hultonensi circa victus rationem. Sed quia de custodum peculiari quadam proteruita proficisci illa possunt, non attingam his litteris tamquam communia.

Illud tamen de Lansonensi carcere Cornubiensis prouinciæ & certum est, & indignum. Cum enim sex, opinor, aut octo, in eandem speluncam compingerentur, licet perhonestæ conditionis essent, magnaque ex parte generosis e familijs; cibus tamen nec dabatur, nec permittebatur nisi putidus, & ostiatim emendicatus, nec vsus aquæ, præterquam corruptæ: secessus vero non alius ad corporum necessitates, quam illa ipsa, in qua discumbent, area. Sed illud ex omnibus caput est, quod cum isti tandem de hac inhumana sæuitia cœpissent queri, minatus est ulterius ergastularius, ad equorum præsepia colligatos, se instar iumentorum deinceps pauitutum. Denique tamen amicorum assiduitate & industria factum est, ut ab hoc carcere ad Londinensem, milliaribus plus minus ducentis, custodia publica transmitterentur. Cuius quidem peregrinationis hæc erat cærimonia.

De carcere Lansonensi.

Mira inhumanitas.

Imponebantur equis tum macris, tum miseris, sine freno, sine calcaribus, ceterove apparatu equestri. Equi, longa serie, alter ad caudam alterius subnectebantur. Equitantibus, pedes sub equorum pectore, brachia a tergo reuinciebantur. Cum ad vrbes & oppida

Modus quo ducuntur Catholici captiui in Angliam.

oppida appropinquabatur, erat qui præcurreret renunciaturus incolis, aduentare Papistas, hostes Euangelij, & inimicos Reipublicæ. Qua voce populus excitatus, & gregatim ædibus effusus in plateas, excipiebāt aduentantes, quibus poterant cōtumelijs.

Edmundus Campianus Societatis Iesu in triumpho ductus.

Simili plane pompa, ad opprobrium & omne genus ludibrij composita, duxerunt nuper per ciuitatem Londinensem duodecim viros Orthodoxæ fidei, quorum erant quinque presbyteri, reliqui conditionis bonæ, & fortunæ. Horum illud erat crimen, quod in eadem domo cum Edmundo Campiano Societatis Iesu, viro doctissimo, & innocentissimo, orantes, & sacra Catholica facientes, sint inuenti. Cui tamquam seditioso, ob æquissimam suæ fidei ministris oblatam disputando defensionem, aduersarij volebant infamiam concitare, in eumq. finem spatiosam chartam maiusculis litteris odiosissime descriptam in illo triumpho gestare capite compulerunt. Quod ille non aliter tulisse dicitur, quam Christus suæ crucis inscriptionem pertulit, pacate, modestissime, & animo læto, vultuq. sereno.

Tormenta que Catholicis dantur in urbi Londinensi.

Cause leues tormenta.

Tandem cum peracta tragoedia in arcem Londinensem peruenissent, sicut reliquis antea Dei seruis, maxime vero sacerdotibus fecerant, ita nunc Campiano cruciatus & tormenta crudelissima subiecerunt, quibus elicere volebant, quibus in locis cōmoratus fuisset, quorum in ædibus hospitio receptus, quorum beneficio & liberalitate sustentatus, ad quos diuertisset, apud quos sacra & diuina peregisset, quibus consilia sua communicasset, quorum opera & industria fuisset vsus, & vt verbo dicam, quinam per Angliam Catholicæ fauerent religioni, & quinam animis Calvinismo repugnarent. O grandia piacula, de quorum vel sola suspicione homines liberi exerceantur tam exquisita quæstione!

Quando hoc vsquam factitatum prius est? in qua vmquā Scythia vel relatu auditum, vt homines ingenui, litterati, liberaliter instituti, sacris functionibus presbyterij dicati, more seruorum in catasta distendantur, doloribus diris & cruciatibus distorqueantur ob solam conscientiam religionis auitæ, nisi ad pœnam velint prodere suæ fidei participes, quod iure gentium, & naturæ officio, & communi honestate, omniq. religione prohibentur

bentur facere? Est ne ~~hæc~~ torturæ iustissima causa? est ne hæc satis efficax ad quæstionem ratio? præsertim tam immanem, tam crudelem, tam seruilem de liberis? hoc ne vniquam egerunt Orthodoxi vel in perditissimos, aut in peruersissimos hæreticos?

Certe si nihil aliud esset, quod virum oculatum & attentum de fraude hæresis admoneret, & de latente sub hypocrisis perditissima nequitia; si opinionum nouitas, opinantium contrarietas, pronunciatorum inconstantia, viuendi licentia, nihil quicquam proloquerentur: tamen hoc vnum satis vniuersam diffimulationis machinam detegeret, quod ipsi qui tam recenter humanitatem omnem professi sunt, & qui Ecclesiam Christi Catholicam, ob æquissimam disciplinam legibus iustissimis & antiquissimis descriptam, tam atrociter infectati sunt, nunc tantam sæuitiam in rebus suo pondere leuissimis adhibeant, quantam vix Barbari in atrocissimis exercent.

Parcat dolori meo, si cui asperius hoc videbor dixisse: irascor enim non tam hominibus, qui ista perpetrarunt, quibus veniam a Deo meis precibus depono; quam hæresi, quæ viros natura non crudeles, immo satis ad lenitatem & mansuetudinem propensos, in tantam abegit, non dicam feritatem, ne offendam, sed asperam profecto iracundiam in suos, vt nec patriæ propinquitate, nec integritate vitæ, nec elegancia litterarum, nec ætatis flore, nec libertatis iure, nec sacerdotij priuilegio, nec verborum deprecatione, nec lacrymarum copia, in viris innocentibus commouerentur, nec ab inferenda vi extrema & immani retardarentur. Deum Opt. Max. & potentissimum obtestor, vt hoc ingens peccatum illis non imputetur, sed potius inueniant in die Domini misericordiam, qui in die suo, hoc est, humano, misericordiam nullam suis fratribus fecerunt.

Mitto iam cetera, quæ hac in arce Londinensi perpetrantur & tolerantur: quæ licet plurima & grauissima sane sint, minus tamen nobis constare possunt, propter arctissimam custodiam, qua sermo ab externis, & omnis afflictorū eiulatio intercluditur. Immo non est mediocris aduersariorū in eo contentio, vt quæ clam inferuntur, non innotescant foris plagæ, sed tenebris potius & caligine sepeliantur, & densa carcerum occulantur cæcitate. Si

autem

*Archa custodia
castri Londinen-
sis, & asperitas
eiusdem.*

autem erumpant aliquando, vel ipsis inuitis, & vox miserorum lugubris inaudiatur: offenduntur atrociter, & vel negant quod factum est, vel lepore quodam eleuant.

Bis nuper P. Campianus tortus est equuleo: quis aduersariorum non pernegabat? tandem tamen res innotuit, Campiano ipso in turba hominum hoc profitente. At ludus erat (inquiunt aduersarij) non serio, sed ioco fere torquebatur. Eodem modo de alijs prius tortis luserant. tam delectabile est facietis hominibus de miserorum cruciatibus iocos facere.

*Hæreticorū con-
suetudo mensiendi.*

Sed habent adhuc aliud huic castro perfamiliares stratagemas: vt affingant nimirū incluso quod placuerit, & inde ad infamiam foras disseminent, aliorumq. in Catholicorum fraudes. res late patet, & abundat exemplis: sed breuitatem secuti, vnum solum aut alterum apponemus.

Campianus captus, & tormentis agitated, confessus dicebatur quæcumque postulauerant, præsertim apud quos, & quibus in locis fuisset. Addebatur etiam ad mendacij plenitudinem, sponsonem nescio quam recantationis ab illo fuisse factam: sed hoc nemini probabile videbatur, illud autem nonnullis reddebatur subdubium ex ingenti aduersariorum asseueratione. Multi enim viri generosi & nobiles suis ædibus Londinum euocati, vrgebantur Campiana confessione, cum ille tamen (vt deinceps apparuit) ne vnum quidem verbum cruciatibus concessisset.

Simile huius est, quod eiusdem castri Præfectus affirmavit apud publicum iudicij confessum (quo ceteros exemplo in fraudem induceret) nullos esse suæ custodiæ subiectos Catholicos, qui ecclesiam aduersariorum adire recusarent; cum tamen constaret omnibus, eosdem quos ille signabat, nonnisi compulsos, & vi tractos, concionibus quibusdam affuisse, quibus tamen semper & aperte resistebant, & concionatorem a conuicijs ad argumenta deposcebant, idq. præsentem Præfecto, & graues sæpe compedes iracunde minitante. Denique quot, & quanta, hoc inclusi carcere, in omni genere pressuræ sustineant, difficile est scribendo differere; illi tamen ex parte loquuntur, qui præsentem aliquando rei interfuerunt, e quorum fidissima relatione hoc vnum coniecturæ causa de reliquis adscribam.

Iuue

Iuuenis * erat loco bono prognatus, & litterarū in studijs non leuiter versatus: (doctissimo enim viro Harpesfeldo, qui Christi causa mortuus est in carcere, præceptore & domino fuerat vsus:) hic religionis & studij causa iter in has partes designauerat: ad quod accinctus iam, collecta quam habuerat, vel pecunia, vel supellectili, ad ipsum portum transfretandi causa properabat. Sed re, nescio quo casu, diuulgata, comprehensus est a magistratu, & Londinum remissus: vbi primum spoliatus bonis vniuersis, & coniectus in arcem Londinensem, seruabatur arctissime in ea parte carceris, quæ turris Becheama dicitur, excluso quidem omni solatio humano, excepto solo lectulo, qui ægre permittebatur, ab amicis transmissio. Post aliquod deinde tempus, iuuenis ætate non robustus, liberoq. cælo & flamine assuetus, partim inedia, & frigoris asperitate, partim etiam squalore loci, & auræ corruptela, in capitis quamdam perturbationem aut vertiginem videbatur incidisse. Qua re Præfecto castri renunciata, mirabilem adhibuit morbo medicinam. Iussit enim auferri lectulum, vt humo nuda discumberet, ad sanitatem recuperandam. Quid multa? breui mortuus est inuentus, frigoris & inediæ consumptus viribus: cuius rei illud extitit publicum testimonium, quod cum caligas ei ad sepulturam detraherent, caro frigore putrefacta adhæsit caligis, & ossibus auulsa decidebat in frustra: miserabile spectaculum inhumanæ eiusdem feritatis & sæuitiæ. Viuunt tamen qui hoc oculis viderunt, & nominari possent, nisi illis esset periculosum.

Et quoniam de hoc genere sermonem cœpi, ero promisso meo liberalior, & vnum aliud adijciam, vt videas quam abundem copia, si vellem ea in his exemplis vti. Iuuenis quidam superiori non dissimilis, Catholici confessoris filius, frequentabat domū nobilis & generosæ matronæ, cuius filius matri contrarius, Caluino plenus, furebat animo, quod huius auxilio in domo materna fieri non raro Catholica sacra suspicabatur. Cum ergo quodam tēpore hunc obuium in platea Londinēsi haberet, exclamauit voce perquam fera, Proditorem, heu capite proditorem (hoc enim nomine Catholicos appellant ad odiū, & hac eos afficiunt iniustissima ignominia.) Ciues audito hoc verbo, exiliunt officii-

L nis,

* Ceperus dicebatur.
Harpesfeldi martyrium.

Turris Becheama
carcer Catholicorum.

Inaudita medicina.

Filius Martinus,
mater Trigonina
dicebatur.

nis, homini manus iniiciunt, & ad Iudicum proximum tribunal abripiunt. Vbi, cum venissent, vociferator nihil habuit quod accusaret, nihil quod obijceret, præter solam suspicionem religionis Catholicæ: neque enim de facto valebat conuincere. Iudices tamen hominem non dimittebant; quia odiosissima est accusatio religionis, & adiuuanda Iudicum ipsorum interrogationibus, si quando accusatori desit quod opponat. Interrogant ergo de fidei capitibus, quid crederet, quidve sentiret: tandem argumentando extorquent, illum sentire Pontificis Romani summam esse debere auctoritatem, in rebus etiam Angliæ Ecclesiasticis.

Ad castrum ergo Londinense transmittitur, & in abditissimam specum iuxta locum tormentorum reconditur. Interim cubiculum diripitur, quod habebat in ciuitate, & distrahitur quicquid erat bonorum; simul etiam nonaginta plus minus aurei, qui alieni fuerant, & pauperrimo afflictissimoq. patri debebantur, in reliquorum societatem abripiebantur. Ille in carcere tormentis exercebatur, vt indicaret quibus in locis audiuisset Missas (nam ipse sacra facere non poterat, cum adhuc esset laicus.) Post maxima tormenta ingenti animi magnitudine tolerata (sic enim fitebatur quidam qui interfuit aduersarius) protrudebatur in atrium perobscurum & atrum, sine lumine & lectulo, sine veste necessaria. De victu autem licet facile conijcere, cum nulla pars suorum bonorum ad vitæ sustentationem permitteretur. Immo (quod horret certe animus referre) cum vir quidam pijsimus, fama huius extremæ calamitatis permotus, pecunias quasdam dono misisset, & mediante quodam incluso, particulari huius custodi tradidisset (habet enim quisque particularem in hoc castro custodem) custos acceptam pecuniam postridie retulit, affirmâs Præfectum castri nolle hunc miserum huius eleemosynæ frui beneficio. Rogatus tamen vehementissime vt aliquid in illius opem expenderet, negauit se omnino posse, exceptis solum duodecim circiter assibus, ad stramen comparandum, in quo discumberet. tam infensus erat pauperculo Præfectus.

Denique, post sex, opinor, menses hoc acerbissimo martyrij genere transactos, protractum in publicum suspendunt laqueo, & dein-

& deinde reuiuifcentem affigunt ceteris cruciatibus, qui Reipublicæ proditoribus infligi folent, & longe maiore truculentia quam ceteros. Sunt namque aduerfarij immitiores in nos, quàm in quoduis genus facinoroforum hominum. illis enim, fi hac eadem morte mulctandi funt, vel largiuntur ex misericordia, vt fufpendio expirent, priusquam detruncentur, vel certe ex præcepto legis præftant, vt femimortui faltem funt, ad retundendos fequentium tormentorum dolores. At Orthodoxos poftquam fufpenderint, magna furoris contentione nituntur, vt abfciffo ftatim capiftro, uiuos, & uiuaces, & integris plane fenfibus, ad cruciatus reliquos perducant: quod tam impigre nonnumquam dextereq. perficiunt, vt plerumque non folum perfentiant acutiffime, verum etiam articulatim & diftincte loquantur poft eruta fibi ilia, & cum iam ipfum etiam cor carnificis digitis palpatur abripiendum.

Profeftantiæ in Catholicos mortuos immifericordia.

Neque hoc cruētum fpectaculum quicquam immittit aduerfarijs misericordiæ; fed ridentes ludunt, & morituris infultant, præfertim fi quis dolore victus gemitum ediderit (quod rariffime tamen fit.) ita quidam eorum concionator non mediocris libro quodam impreffo colligit, noftros vere martyres non effe; quia vnus eorum (vt affirmat ipfe) in his cruciatibus eiulatum quemdam edidit tamquam infernalis canis, vt ipfiffimis illius verbis utar. O fententiam concionatore dignam! O nouam noui Euangelij charitatem! Quis vnquam prædo gladiatorius huiusmodi vocem non erubuit proferre? Quis vnquam ficarius mentem tam immitem & barbaram demonftrauit?

Sed profecto videntur ifti ab humano plane fenfu degeneraffe, & nescio quæ viscera feritatis induiffe, obliterati penitus illius fententiæ: Iudicium fine misericordia illi, qui non fecit misericordiam. Et maxime illius: Cor durum male habebit in nouiffimo. Hoc non folum ex eis, quæ diximus, perfpicitur, verum etiam ex infinitis alijs, quæ nunc a me perfequenda non funt, ne longior fim, quam liber patiatur. Quædam tamen ad exempli rationem annotabo, quæ rem clariffimam & manifeftam reddant.

Adolefcens* quidam magnæ & honorificæ familiæ, vocatus in crimen auditæ Miſſæ, quæ fororis in nuptijs dicebatur celebrata, fugerat

* Tiruicus Roberti Tiruitti e. quiti filius.

fugerat quidē e domo paterna, & Londini se abdiderat superiore anno: vbi ex labore fugæ, & æstatis intemperie, in grauē febrim incidit. Quod vbi cognitum est aduersarijs, accurrunt statim, euellere volunt ædibus, carceribus inferere, vt erat languidus, & afflictus ægritudine. Res visa est inspicientibus cum inhumana, tum funesta: orant, obsecrant, vt hominis ægroti rationem habeant, non addant afflictionem afflictissimo, vitam non effundant generosi, nobilis, & pulcherrimi adolescentis: securitatem offerunt, quantam velint, sistituros in iudicio, quamprimum conualuisset: sed non recipitur. Ad sunt medici, qui affirmant actum esse de salute, si loco moueatur ad carceris incommoda: non curatur. Vi rapiunt hominem ad ergastulum, recludunt carcere; moritur biduo; sepeliunt, nihil habentes vel pensi, vel scrupuli.

* Dominus Dim-
mocius.

Vir * illustris & magnanimus, peculiari quadam dignitate armorum spectabilis, & clarissimi Comitis Linconiensis gener, cum paralyfi membrorum vehementissime nonnullis iam ab annis laborasset, ita vt nec domum egredi, nec loco pedem efferre posset, nisi seruorum manibus subleuatus: accusatur tandem de religione Catholica apud Superintendentem illius prouinciæ (eo enim vocantur nomine, qui antiquorum Episcopatum possessionibus incubant) defertur vt auitæ fidei suspectus, & citatur ad iudicium tamquam Catholicismi manifeste reus. At homo paralyticus non comparuit: excusat se tamen diligenter per litteras, sed non admittitur. Accurrit domum Superintendens ipse, perlustrat oculis hominis impotentiam, sed non mouetur; comportari vult ad carcerem. Quid multa? nec ætas viri, nec conditionis dignitas, nec generis amplitudo, nec magnatum propinquitas, nec membrorum paralyfis ab ergastuli molestia liberare poterant.

Quid ergo? breuissime his incommodis moritur, sed nec morientem dimittunt, immo diuexant & affligunt magis; adsunt enim ægrotanti, adsunt confligenti cum mortis doloribus, adsunt animam agenti, adsunt iam spiritum efflaturo; quiescere non sinunt; mori, qua ratione cupiebat, non permittunt, (cupiebat autem vniuersalis Ecclesiæ consuetudine) sed obtrudunt se ministri, suasq. preculas ingerunt, quas ille sanus contemnebat,

nebat, ægrotus clamore respuebat, iam mutus & semimortuus vultu, signis, corporisq. gestu detestabatur. Quid hoc immitius aut crudelius fingi potest?

Sed nec illud omittendum est, quod eodem tempore, eadem in ciuitate contigit. Femina enim generosa, & iuuenis, impetrata prius venia, ad maritum religionis causa captiuum, officij, & visitandi gratia, carcerem est ingressa. Quo cognito Superintendens, tamquam in laqueum incidisset suum, iubet etiam ipsam recludi custodia: qua vel inhumanitate mota, vel perfidia territa, vel intemperie loci læsa mulier, occupatur breui a grauissimo morbo, & in manifestum vitæ periculum incidit. Cumq. iam in horas expiratura videretur, cõiux dolore percitus, vehementer obtestatur vt vel ad diem extra carcerem collocari posset, & matronarum frui auxilijs: sed non impetrat.]

Inhumanitas magna hæreticorũ.

Hæc libellus de persecutione Anglicana; quibus persuademur maximam esse hæreticorum nostri temporis in Catholicos rabiem, maximumq. furorem, ita vt hæc tempora vel similia videantur, vel certe eadem cum illis, quibus olim a Gentilibus, præcipue a Diocletiano atque Maximiano Imperatoribus, Regibusq. Persarum, Christiani diuexabantur, vel a Vuandalis Arianis excruciabantur. Et quidem grauis atroxq. censenda est hæc in Catholicos persecutio, quæ potissimum in Angliæ Regno viget, Elizabetha impijssimi Henrici Octauij ex turpissimo Annæ Bolenæ concubitu filia iubente; eo præsertim, quia Christianam se credens, nefarijs funestisq. legibus ac edictis, infernis certe percita furijs, Catholicos, & religiosos veram B. Petri fidem sectantes, quotidie vrget, premit, exagitat, denique ad extremum vsque vitæ spiritum inusitatis cruciamentis supplicijsq. persequitur. Verum vt hæc magis cognoscere possis, in medium afferam quæ de eius iniquis legibus in Orthodoxos latis scribit prædictus libellus de persecutione Anglicana. sunt autem huiusmodi:

Elizabetha, Angliæ Regina nupsit, cuius filia, eiusq. in Catholicos furor.

Primum quidem, vt res facilius intelligatur, & reliquorum quæ dicenda sunt, manifestior existat coniectura: non erit forsitan ab optima mètudo alienum, si leges publicas proposuero, quas Anglia, nata & instituta a Catholicis ad Christum, in per-

niciem

niciem Catholicorum ob fidem Christianã edidit. Ex his enim non difficulter existimari poterit, quantum patiantur a priuatorum hominum libidine, odio, atque nequitia, cum publicarum legum auctoritas tantum in illos potestatis cuius fere calumniatori permittat.

*Duo genera legũ
in Catholicos.*

Vt ergo de legibus dicam; duo sunt earum genera, quæ diuersis temporibus in Catholicos sunt lata. Aliæ, quæ pecunias, possessiones, ceteraq. bona, tam fortunæ, quam corporis attingunt, quæ pecuniariæ (opinor) dici possunt. Aliæ, quæ sanguinariæ potius sunt, quia mortem vniuersis offendentibus infligunt. Atque ad hanc ipsam legum partitionem sequentis orationis seriem accommodabo.

Leges pecuniariæ.

Inter leges pecuniarias illa cum primis numeranda venit, quæ in postremis est edita, in eorum nimirum punitionem, qui conscientiam secuti, Protestantium ecclesias frequentare detrectant. Hoc enim perurgent aduersarij, vt licet Catholici alterius sint religionis, licet Calvinismum animis abhorreant, licet ministrorum preces & conuentus detestentur, & eorum sacra pro nefandissimis habeant: tamen accedant, assistant, præsentem se exhibeant, etiam reluctantem, etiam reclamantem, etiam auersantem conscientia. Et quia plurimi recusant tam atrociter in Deum & conscientias peccare suas: ideo lex ista seuerissima in homines istos scrupulosos facta est, vt quicumque ad ecclesias Protestantium venire recusauerint, officij diuini (vt loquuntur) præstandi, aut auscultandi causa, si ætatem annorum sexdecim excesserint, soluant quoquo mense suæ absentiaẽ libras Anglicas viginti, hoc est, aureos sexaginta sex: qui autem soluendo non sunt, carceribus omnino detineantur, donec soluendi facultatem habeant. Leges reliquæ hoc ordine sequuntur.

*Prima lex in recusantes ecclesias
Protestantium.*

2. De Missa.

Qui conuictus fuerit audiuisse Missam, etiam si id secreto factum fuerit, patietur carceres per integrum annum, & tamdiu postea, quousque persoluat 211. aureos. Sacerdos vero, qui sacrum fecerit, non exhibit carcere post expletum annum, nisi solutis aureis 422. atque hoc toties quoties fuerit in hoc genere ab eo peccatum.

3. De abiuratione.

Omnis vir Ecclesiasticus, qui non publicam fecerit religionis Romanæ

Romanæ detestationem, & auctoritatem Pontificis Romani palam non abiurauerit, amittet omnia beneficia, omnemq. dignitatem quamcumque Ecclesiasticam.

Nullus scholaris, aut litterarū studiosus habere poterit locum in collegijs academicis, aut ad vllum gradum litterarium ascendere, nisi in ingressu ad illud collegium, & in susceptione cuiusque gradus, eiusdem Pontificis auctoritatem in causis Ecclesiasticis abiuret.

Nemo magistratum publicum gerat, aut vllum officium in Republica retineat, nisi hanc ipsam summi Pontificis abiurationem publice præstiterit.

Pupillus ad perfectam ætatem perueniens, hereditatem suam adire non poterit, nec eiusdem vllis commodis gaudere, nisi prius emiserit idem publicum iuramentum.

Quicumque infra dignitatem Baronis positi, vocati fuerint (vt non raro solent) ad comitia publica, quæ Parlamentum appellantur (in quo summa libertas suffragiorū solebat esse) amittent omnē ius suffragiorum, nisi velint publice hanc abiurationem Pontificis præstare.

Si cuiquam infra conditionem Baronis constituto hæc abiuratio bis oblata fuerit, & ipse hanc eandem secundo recusaerit; amittet omnia bona & possessiones suas, & corpore condemnabitur ad perpetuos carceres.

Qui negauerit Reginam esse supremum caput Ecclesiæ Anglicanæ in causis Ecclesiasticis, eadem poena plectetur amissionis bonorum omnium, & incarcerationis perpetuæ.

Quicumque Agnos Dei (vt vocāt) rosaria, grana benedicta, medalias, crucifixos, aut aliam rem quamcumque benedictam a summo Pontifice, & in Angliam adductam receperit, aut retinuerit; eandem poenā sustinebit, amissionis bonorum omnium, & incarcerationis perpetuæ.

Si quis pædagogum domo retinuerit ad instruendos pueros, qui ecclesias Protestantium non frequentet, aut ab Episcopo Calviniano approbatus non fuerit; perdet ob eam causam 33. aureos singulis mensibus, quousque illum eiecerit.

Si quis sciat aliquem, qui alterum reconciliauerit vnitati &

4. Iuramenta in
Academijs.

5. De iuramentis
magistratum.

6. De pupillis.

7. De comitiis
publicis.

8. De recusanti-
bus iuramentum.

9. De negantibus
Reginam esse su-
preum caput.

10. De recipien-
tibus res benedi-
ctas a Papa.

11. De retinenti-
bus pædagogos
Catholicos.

com-

12. De celantibus reconciliatores, vel reconciliatos.

si dicitur
apud...

13. De celantibus procuratores.

si dicitur
apud...

14. De celantibus consultores.

15. De celantibus obediens Papæ.

16. De celantibus promittentes obedientiam.

17. De celantibus absolventes.

18. De celantibus auctoritatem habentes absolventes.

19. De celantibus præsferentes absolventis auctoritatem.

20. De celantibus absolutos.

communione Ecclesiæ Romanæ; & si hunc reconciliatorem, aut illum alterum reconciliatum, quouis modo iuuerit, aut celauerit, ita vt infra spatium viginti dierum proxime sequentium magistratui publico vtrūque non prodiderit: amittet omnia bona sua, tam mobilia, quam immobilia, omnesq. possessiones, dum viuit, & de corpore suo statuetur ad arbitrium Reginae.

Qui nouerit aliquem procurasse alterius reconciliationem ad fidem Romanam, quamuis ipse nec reconciliauerit, nec reconciliatus sit; & si hunc procuratorem quouis modo iuuerit, aut celauerit, aut non prodiderit magistratui, vt supra; eiusdem poenæ condemnabitur.

Qui nouerit aliquem consilium dedisse alicui, vt reconcilietur Romanæ fidei, licet ipse hoc omnino non procurauerit; & si hunc consultorem quouis modo iuuerit, aut celauerit, aut non prodiderit, vt supra; eidem poenæ fiet obnoxius.

Si quis sciet aliquem persuasisse, procurasse, aut consuluisse alicui, vt obediat Romano Pontifici in causis Ecclesiasticis; & si hunc quouis modo iuuerit, celauerit, aut non prodiderit, vt supra; eadem poena plectetur.

Qui cognouerit aliquem permisisse sibi persuaderi, vt obediat in Ecclesiasticis Romano Pontifici, vel promississe (pro futuro tempore) quamcumque ei obedientiam; & si hunc quouis modo iuuerit, aut celauerit, aut infra viginti dies non prodiderit, vt supra; eandem poenam amissionis bonorum & possessionum omnium, & incarcerationis subibit.

Qui sciuerit sacerdotem aliquem absolutionem alteri dedisse, & hunc iuuerit, aut celauerit, aut satis tempore non prodiderit, vt supra; ad eandem poenam condemnabitur.

Si quis nouerit sacerdotem habere auctoritatem absoluendi, quamuis eam non exercuerit, aut aliquem absoluerit; & si hunc iuuerit, aut celauerit, aut non prodiderit, vt supra; eidem poenæ subiacebit.

Qui sciuerit aliquem præsferre, auctoritatem habere absoluendi, etiam si re vera non habeat; & hunc iuuerit, aut celauerit, aut non prodiderit, vt supra; eadem poena inuoluetur.

Si quis sciat aliquem esse ab altero absolutum, siue volens petierit

tierit illam absolutionem, siue sciens solum permiserit se absolui, non petentem; & hunc vilo modo adiuerit, aut non prodiderit, vt supra; eiusdem poenae reus existimabitur.

Qui nouerit aliquem dissuasisse alteri religionem quae nunc est publica in Anglia (hoc est, Calvinismum) ea intentione, vt eum trahat ad obediendum Pontifici, & Romanae religioni: vel si sciuerit aliquem procurasse, vel suasisse, vt alteri sic dissuadeatur: & si hunc quouis modo iuuerit, celauerit, aut non prodiderit magistratui infra spatium viginti dierum, vt supra; eandem poenam toties iam descriptam patietur, nimirum, vt amittat omnia quae mortalibus haec vita dare possit commoda.

Atque haec fere sunt, quae de legibus pecuniarijs mihi veniunt in mentem: ex quibus solis, si nullae capitales essent, coniectura facilis fieri possit, quam ardua sit in Anglia Catholicorum conditio, quibus tot leges tamquam laquei ad perditionem sunt positae, terrore plenae, periculisq. plenissimae. Quis tranquillo animo esse possit, cum de bonis vitae necessarijs nequeat vel ad horam securitatem sibi promittere, circumseptus tot minitantibus legibus, quarum pericula vitare non potest, nisi impius esse velit? Quantu[m] hic loci calumnijs conceditur? quantae vires subministrantur inuidiae? quantae occasiones iniquitati porriguntur? Si quis iuuerit, aut celauerit reconciliantem, reconciliatum, absoluentem, absolutum, procurantem, consulentem, dissuadentem, aut huiusmodi: reus est (inquit lex) ingentis flagitij, puniendus amissione bonorum omnium, atque etiam libertatis. Nihil dico de re, considera solum quantum pateant Catholici his legibus iniustitiae. Si quis aliquem ex praedictis domo forsan vel inscius reciperet, & alter scienter fecisse argueret; qua se hic ratione defenderet? aut quo patrocinio innocentiam tueretur suam? Si quis alicui dissuaderet Calvinismum, nulla prorsus facta Romani Pontificis mentione: quomodo constabit, istum laesae maiestatis reum non esse, hoc est, non ea intentione dissuasisse, vt alter, reiectis Caluini placitis, Romano se Pontifici, & Ecclesiae submittat? Immo (inquit) euitari facile periculum posset, si iste aperte Puritanismum, Anabaptismum, Arianismum, aut etiam Atheismum persuaderet. Credo equidem; nec sane abhorret a

21. De celisibus
dissuasores religio
nis Calumniae.

Ex lege 21. praecedenti.

Securus in Anglia cuius haeres quam fidei Catholicae fauere.

M

probabili

probabili coniectura, particulam illam in istarum similiumq. hæreseon patrociniū fuisse a scriptore tam diligenter appositam. O miseram conditionem nostrorum temporum!

*Iniquitas legum
Anglicarum in
Catholicos.*

Atque hæc de calumnia: quid vero de legū istarum iniquitate dicendum esset, qua pater filium, maritus uxorem, frater fratrem, pœnitens sacerdotem, seruus dominum, ob religionem Catholicam, qua nati, qua educati, qua instituti sumus, quamq. ceteri Principes amplexantur & defendunt; accusare in Anglia, tamquam de crimine scelerato, tenentur; quorum profecto simile nulla retro transacta tempora, nulla patrum repetita memoria, nulla priorum sæculorum antiquitas viderunt? Solum hæc sunt nostrorum temporum inauditæ vertigines, locorum nouitates, humanæ mentis flexibiles voluntates, carnis & sanguinis vanissimæ cogitationes, quibus homines incōmutabilem Christi veritatem commutare suis placitis pro ratione suorum commodorum attentant.

*Leges capitales in
Catholicos An-
glos.*

Sed videamus adhuc seueriores leges, hoc est, capitales, quas supra sanguinarias ea ratione appellauerim, quod sanguini infidentur, vitamq. ipsam oppugnant. In quibus illud primum animaduersione non est indignum, omnes de sola religione esse, & tamen non solum pœnam capitis inferre, verum etiam læsæ maiestatis, quæ est omnium grauissima, & odiosissima, quippe quæ flagitiosissimo debetur sceleri, quod est proditionis. Hoc autem ideo ab aduersarijs nostris est factum, ne mors Catholicorum, martyrium videretur, sed infamia potius scelerati flagitij apud vulgus ignarum traduceretur. Etiam vt Principi facilius persuaderetur, religionem Catholicam sceptro suo infestam esse, & regnandi securitati male securam. Quo semel confirmato principio, non erat difficile, quas vellent, in Orthodoxos leges elicere, cum tamen illa abhorreret ingenio ab huiusmodi violentia & sanguinis effusione. Sed nunc ad leges ipsas accedo, quarum prima sic exoritur.

*Quisquis Pontificis
auctoritatem
negat.*

Quicumque dixerit, scripserit, affirmauerit, vel vllō modo etiam per cifras significauerit, vel etiam rogatus, confessus fuerit, Pontificem Romanum esse caput Ecclesiæ Anglicanæ; vel vllam habere ibi in causis Ecclesiasticis auctoritatem: reus læsæ

maie-

maiestatis existimabitur, & eadem prorsus poena plectetur, qua Reipublicæ proditores plecti solent.

Qui ad Pontificem Romanum vlla de causa appellauerit, & bullas, aut alia instrumenta ab illo obtinuerit, & in Angliam inuexerit; eidem læsæ maiestatis poenæ subiacebit.

Si quis Agnos Dei (vt vocant) rosaria, grana benedicta, medalias, crucifixos, aut quamcumque rem aliam a Pontifice Romano benedictam, in Angliam importauerit: criminis læsæ maiestatis reus erit.

Cuicumque infra dignitatem Baronis constituto, ter oblatum fuerit iuramentum, seu abiuratio contra Pontificis Romani auctoritatem, & pro suprema potestate Reginæ in causis Ecclesiasticis, & si ille tertio iurare detrectet; eandem poenam læsæ maiestatis sustinebit.

Qui vlllo modo dixerit, scripserit, significauerit, vel rogatus confessus fuerit Reginam Angliæ hæreticam esse, aut schismaticam; eidem poenæ læsæ maiestatis erit obnoxius.

Si quis aliquem Ecclesiæ Romanæ vnitati & communioni reconciliauerit; eandem poenam læsæ maiestatis patietur.

Quicumque fuerit ab aliquo, sciens, & volens, ad eandem vnitatem & communionem reconciliatus, eandem poenam sustinebit.

Qui procurauerit alicuius reconciliationem ad illam vnitatem & communionem, eiusdem poenæ reus erit.

Qui tantum consuluerit alicui, vt ad illam vnitatem & communionem reconcilietur, etiam si non procuret; eadem nihilominus plectetur poena.

Si quis alicui persuaserit, vt Pontifici Romano in causis Ecclesiasticis obediat; eodem crimine læsæ maiestatis condemnabitur.

Si quis permiserit sibi persuaderi, vt sic obediat; eiusdem criminis reus censetur.

Si quis procurauerit, vel consilium dederit, vt alicui sic persuadeatur; eandem poenam læsæ maiestatis subibit.

Si quis promiserit (pro futuro tempore) se aliquam obedientiam Romano Pontifici in causis Ecclesiasticis præstiturum; eandem læsæ maiestatis poenam sustinebit.

2. Appellantes ad Pontificem.

3. Importantes res benedictas a Papa.

4. Recusantes iurare.

5. Patentes Regiam hæreticam, aut schismaticam.

6. Reconciliantes.

7. Reconciliati.

8. Procurantes reconciliationem.

9. Consilium dantes ad reconciliationem.

10. Persuadentes obedire Papa.

11. Permittentes sibi persuaderi.

12. Procurantes & consulentes persuaderi.

13. Promittentes obedientiam.

14. *Absoluentes.*

Si sacerdos aliquem ex Reginae subditis absoluerit; crimen læsæ maiestatis censebitur.

15. *Habentes auctoritatem absol- uendi.*

Si quis habeat auctoritatem absoluedi in Anglia, licet nul- lum actu absoluerit; incurrit tamen læsæ maiestatis erimen.

16. *Præferentes auctoritatem absoluedi.*

Si quis præferat habere huiusmodi auctoritatem absoluedi, etiam si non habeat; læsæ maiestatis reus existimabitur.

17. *Permittentes se absolui.*

Si quis sciens ab altero absoluetur, siue ipse petierit absolu- tionem illam, siue absolui se permiserit non petentem; eandem poenam læsæ maiestatis sustinebit.

18. *Procurantes absolui.*

Si quis procurauerit ut aliquis absoluetur; eidem poenæ fiet obnoxius.

19. *Consulentes absolui.*

Si quis consilium dederit, ut quis absoluetur, licet non pro- curauerit; eandem poenam sustinebit.

20. *Procurantes et consulentes absolueri.*

Si quis vel procurauerit, vel consuluerit, ut quis absoluetur, li- cet non ut aliquis in particulari absoluetur; eidem poenæ sub- iacebit.

21. *Dissuadentes religionem Calui- niānam.*

Si quis dissuaserit alicui religionem illam, quæ nunc publice in Anglia tenetur, vel procurauerit ut dissuadeatur, ea intentio- ne, ut ille, cui dissuadetur, ad obedientiam Romani Pontificis & Romanæ fidei trahatur; reus erit etiam criminis læsæ maiestatis, & eadem poena plectetur, quæ illi crimini debetur: quæ quidem poena huiusmodi est:

Præterea eorum qui con- demnati læsæ maiestatis ob religionem Catho- licam.

Primum, ut condemnatus terrâq. protractus ad locum sup- plicij, in maiorem cruciatum, semistranguletur laqueo: deinde ut redeunti ad se, amputentur virilia, & igne comburantur: tunc ut cultro aperiatur venter, & eruantur ijs, etiâ cor, & viscera spiranti adhuc, & reluctanti, manu carnificis euellantur; & in ignem iux- ta positum proijciantur: denique ut elixus, & in partes disseca- tus, ad varias ciuitatis portas suspendatur. Bona autem sua & possessiones omnes ad fiscum transeant; nec eorum quicquam ad uxorem, liberos, & consanguineos descendat, sed ut ipsi præter- ea huius vnus ob causam æterna notentur ignominia, & om- nis mortui posteritas degradetur sanguine.

Iniquitas mira- ministrorum An- glorum.

Sunt ne hæc facta satis? sunt ne satis aspera in Catholica reli- gionis professores? & tamen nouatores isti nostri, Euangelicæ do- ctrina nouissime repertæ buccinatores nostri, & Christianæ (si- dijs.

dijs placet) mansuetudinis imitatores, clamant in dies e suggestis, libris scriptis peringeminant, sermone quotidiano magistratus & Principis auribus inculcant, nimiam esse lenitatem, periculosam esse clementiam, culpandam, & non ferendam totius regiminis in Catholicos tolerantiam. Sed vide præcipitatum hominum inuidorum & furiosorum amentiam.

Est ne vllū scelus aut flagitiū, quod acerbioribus possit coerceri pœnis, quā eis quas descripsi? est ne vllum genus facinorosorum hominum, quod pluribus possit sepiri legibus, includi pœnis, patere periculis, exponi damnis, quam Catholici in Anglia his legibus exponuntur? & quid tandem deliquerunt isti? aut quodnam crimen est fides auorum, & antiquorum patrum? Aduersarij aliquando communionis Catholicæ, nunc arrepta fide Caluini, Luthéri proiecta, nostrâq. contempta, dominos se Orthodoxorum constituerunt, & sedibus expulsos, omni eos dignitate & loco mouerunt. At quid vltius progrediuntur miselli? cur animas adhuc Catholicorum expētunt? quare sæuiunt in sanguinem? cur non exaturantur nisi morte, vel extrema calamitate piorum? Si de fide solum decertatur, sunt aliæ sectulæ non minus Caluino, quam nos, inimicæ: & tamen vtuntur perbeneuolis his ministris. Si aliud autem subobscurè lateat, & si Verres legem repetundarum timeat: liberamus eos hac molestia, securitatem facimus, cedimus iuri nostro. Tantum pētimus, ne exitio nobis sit, & odij causa sempiterni, quod aliquando patria fuerimus potiti: nisi enim hoc ipsum fuisset, ipsi iam nullam Rempublicam haberent.

Atque hæc de legibus: quarum prætextu quantum in nos possunt aduersarij, clarissime iam constat: quantum autem volunt, res ipsa demonstrat, cum hac asperitate minime contenti, duriora & acerbiora quotidie deposcant. Et tamen equidem non arbitror, tam durum esse posse aut ferreum cuiusque hominis Christiani pectus (si humanitatis sensum cum fide non exuisset) quin ijs, quæ nostri patiuntur, commoueatur.

Neque enim fingi potest quicquam in vllō fere genere calamitatis luctuosum, quod in dies non pèferant; neque cogitari aliquid in vlla conditione hominum acerbum, quod in dies non susti-

Conditio Catholicorum in Anglia.

2. Cor. 11.

Hebr. 11.

1. Cor. 4.

sustineant. Verissime possunt cum Apostolo dicere: In tribulationibus, in necessitatibus, in angustijs, in plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus. Et cum eodem Christi milite alio in loco: Periculis in ciuitate, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in falsis fratribus, in labore, & ærumna. Immo illud etiam licebit addere, quod addit Apostolus: In mortibus frequenter. Denique neque illud ab eis alienum est: Ludibria & verbera experti, insuper & vincula, carceres, distenti sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladij mortui sunt. Postremo & illud propriissime conuenit: Spectaculum facti sumus mundo, & Angelis, & hominibus. Maledicimur, & benedicimur: persecutionem patimur, & sustinemus: blasphemamur, & obsecramus: tamquam purgamenta huius mundi facti sumus, omnium peripsēma vsque adhuc.] hæc libellus de persecutione Anglicana. Atque de his, deq. vinculorum generibus & equuleo hactenus.

A Martyr in equuleo.

B Martyr pendens ab equuleo.

C Lampades accensæ.

D Scorpiones.

His torquendi instrumentis, qui in equuleum agebantur, excruciaci aliquando solebant. De scorpionibus fusissime cap. 4. & de lampadibus cap. 6.

1. Die Zeichnung zeigt ein technisches Bauelement, das in einem Querschnitt dargestellt ist. Die Beschriftungen A bis D weisen auf verschiedene Teile des Bauelements hin. Die Beschriftung A zeigt auf die äußere Umhüllung, B auf die innere Struktur, C auf die Verbindungselemente und D auf die Basis. Die Zeichnung ist in einer perspektivischen Ansicht gehalten und zeigt die räumliche Anordnung der verschiedenen Schichten und Komponenten.